

Η ζωή του πυρπολητή Κωνσταντίνου Κανάρη και η Αίγινα στα χρόνια της επανάστασης

Κωνσταντίνος ΚΑΝΑΡΗΣ,
Λιθογραφία του Καρλ Κρατσαιζεν (Μόναχο 1831), πηγή: commons.wikimedia

του Ηρακλή Καλογεράκη, Αντιναυάρχου ΠΝ (εα)

10/10/2025

Ο Κωνσταντίνος Κανάρης

Ο Κωνσταντίνος Κανάρης, σύμφωνα με τα μητρώα του ναυτικού, γεννήθηκε στα Ψαρά το Μάρτιο του 1793 και ήταν το μικρότερο παιδί του δημογέροντα των Ψαρών Μικέ (Μιχαήλ) Κανάριου και της Μάρως (το γένος Μπουρέκα).

Από μικρός έμεινε ορφανός από πατέρα και αναγκάστηκε να δουλέψει στο «σιτοκάραβο» του θείου του Δημήτρη Βουρέκα, αρχικά ως μούτσος. Γρήγορα έμαθε εκεί τα του ναυτικού επαγγέλματος και όταν ο θείος του πέθανε, ανέλαβε, σε ηλικία μόλις 20 ετών, την πλοιαρχία του μικρού αυτού εμπορικού πλοίου (μπρίκι) και το όνομα του, από «Κανάριος» έγινε Κανάρης.

Το πλοίο αυτό μετέφερε εμπορεύματα, κυρίως σιτάρι, από την Οδησό στη Σύρο και στα άλλα νησιά της «Άσπρης Θάλασσας» (το Αιγαίο) και έχοντας ρωσική σημαία και εκμεταλλευόμενος τη Συνθήκη του Κιουτσούκ Καϊναρτζή (1774) έπλεε χωρίς φόβο, επιχειρώντας προνομιακά.

Με το πλοίο αυτό έκανε πολλά εμπορικά ταξίδια στη Μεσόγειο και γνώρισε τον κόσμο της εποχής αλλά και τα νερά των θαλασσών. Πήγε στη Μάλτα, στη Μασσαλία και πέρασε πολλές φορές τα Στενά του Βοσπόρου.

Το 1817, ο Κανάρης σε ηλικία 24 ετών, παντρεύτηκε την Δέσποινα Μανιάτη, κόρη του Ψαριανού εφοπλιστή Ανδρέα Μανιάτη, με την οποία απέκτησε επτά παιδιά, έξι γιούς

και μια κόρη. Δυστυχώς τα πέντε από αυτά πέθαναν σε νεαρή ηλικία. Στον πρώτο του γιο έδωσε το όνομα του Αγίου Νικολάου, προστάτη των θαλασσών, που γεννήθηκε το 1818, στάλθηκε το 1848 σε ειδική αποστολή στη Βηρυτό όπου και σκοτώθηκε. Στα υπόλοιπα αγόρια έδωσε αρχαιοελληνικά ονόματα όπως:

- Θεμιστοκλής που γεννήθηκε το 1819 και σκοτώθηκε το 1851 στην Αίγυπτο όπου ήταν και αυτός σε ειδική αποστολή.
- Θρασύβουλος που γεννήθηκε το 1820, κατετάγη στο ναυτικό, έγινε ναύαρχος και πέθανε 1898
- Μιλτιάδης που γεννήθηκε το 1822, κατετάγη και αυτός στο ναυτικό, έγινε ναύαρχος, διετέλεσε τρεις φορές υπουργός Ναυτικών (1864, 1871, 1878) και πέθανε το 1901.
- Λυκούργος που κατετάγη και αυτός στο ναυτικό, έγινε αξιωματικός, μετά δικηγόρος και πέθανε το 1865
- Αριστείδης που γεννήθηκε το 1831, έγινε Αξιωματικός του στρατού και ως Υπολοχαγός σκοτώθηκε το 1863 σε ταραχές που έγιναν στα ανάκτορα, όταν οπαδοί των κομμάτων Ορεινών και Πεδινών, συγκρούστηκαν.

Η Μαρία γεννήθηκε το 1828, παντρεύτηκε τον Α. Μπαλαμπάνο αλλά ήταν άτυχη. Αρρώστησε και πέθανε το 1847, σε ηλικία μόλις δεκαεννέα ετών.

Η ΠΟΛΕΜΙΚΗ ΔΡΑΣΗ ΤΟΥ ΚΑΝΑΡΗ ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΤΗΣ ΑΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ

Το 1820 όταν ο Κανάρης ήταν με το πλοίο του στην Οδησσό, έμαθε για την Φιλική Εταιρεία, αλλά δεν μπορούσε να μνηθεί λόγω της μικρής του ηλικίας. Όμως, όταν το 1821 ξέσπασε η επανάσταση στη Μολδαβία από τον Υψηλάντη, αυτός έσπευσε να εντάξει το πλοίο του στον επαναστατικό στόλο των Ψαριανών υπό την αρχηγία του Νικολή Αποστόλη, με τον οποίο είχε φιλικές σχέσεις. Τότε ήταν που άρχισε να εκπαιδεύεται στη νέα μορφή πλοίων, τα πυρπολικά.

Γρήγορα ο Κανάρης ξεχώρισε για το θάρρος του, την αποφασιστικότητα και την ορμή του, κάνοντας επιδρομές κατά των Οθωμανών στα μικρασιατικά παράλια χρησιμοποιώντας με ξεχωριστή επιδεξιότητα τα πυρπολικά πλοία. Γρήγορα η φήμη του εξαπλώθηκε σε όλο τον κόσμο και ενέπνευσε ποιητές, όπως ο Λόρδος Βύρων και ο Βίκτωρ Ουγκώ, ενώ ο Άγγλος ιστορικός Γκόρντον ανέφερε πως «είναι ο πιο έξοχος εκπρόσωπος του ηρωισμού, που η Ελλάδα όλων των εποχών μπορεί να υπερηφανεύεται».

Πιο συγκεκριμένα ο Κανάρης έλαβε μέρος στα παρακάτω πολεμικά συμβάντα:

α. Ναυμαχία της Πάτρας

Την **23 Φεβρουαρίου 1822**, έλαβε μέρος στη ναυμαχία της Πάτρας, που ήταν μια από τις πρώτες σημαντικές επιτυχίες του ελληνικού στόλου στον Κορινθιακό κόλπο. Ο ελληνικός στόλος, υπό τον Ανδρέα Μιαούλη, με τον Κανάρη και το πλοίο του, αναχαίτισε και αντιμετώπισε τον οθωμανικό στόλο που προσπαθούσε να ανεφοδιάσει το φρούριο της Πάτρας και να ενισχύσει τις τουρκικές φρουρές στη Δυτική Ελλάδα. Στη ναυμαχία αυτή οι Έλληνες, με καλύτερους ελιγμούς και τολμηρές επιθέσεις, ανάγκασαν τον τουρκικό στόλο να υποχωρήσει. Ήταν μια ψυχολογική αλλά και τακτική νίκη των Ελλήνων, που ενίσχυσε το ηθικό και εμπόδισε προσωρινά τις ενισχύσεις προς τις οθωμανικές δυνάμεις στη Στερεά Ελλάδα. Στη ναυμαχία αυτή ο Κανάρης ξεχώρισε ως έμπειρος και γενναίος καπετάνιος, αλλά όχι ακόμη, ως πυρπολητής.

β. Επίθεση με πυρπολικά στον Οθωμανικό στόλο στη Χίο.

Τη νύχτα **6/7 Ιουνίου 1822** στη Χίο, ο Κανάρης μαζί με τον Ανδρέα Πιπίνο, κατάφεραν με τα πυρπολικά

τους (μπουρλότα) να διεισδύσουν μέσα στον αγκυροβολημένο, μετά την καταστροφή της Χίου, εχθρικό στόλο, να πυρπολήσουν τη ναυαρχίδα, να σκοτωθεί ο τούρκος ναύαρχος, από την πτώση ενός καταρτιού που καιγόταν, και να προκαλέσουν πανωλεθρία στον εχθρό.

Αξίζει να αναφερθούμε στη καταστροφή της Χίου, την οποία τρόπο τινά, εκδικήθηκαν οι πυρπολητές μας. Από την 30 Μαρτίου 1822 (Μεγάλη Πέμπτη), ο οθωμανικός στόλος (ντονανμάς) του Καπουδάν Πασά (αρχинаύαρχου) Καρά Αλή (το πραγματικό του όνομα ήταν Νουάιχ Ζααντέ Αλή), κατέπλευσε στην επαναστατημένη Χίο με 46 πλοία. Εκεί αποβίβασε 7.000 στρατιώτες και πλήθος ληστών από τα Μικρασιατικά παράλια, για να καταπνίξουν την επανάσταση. Επί ένα μήνα οι Οθωμανοί έσφαζαν, αιχμαλωτίζαν και κατάκαιγαν το νησί. Από τους 120.000 κατοίκους, 30.000 εξοντώθηκαν, 48.000

πουλήθηκαν ως δούλοι, περίπου 2.000 μόνο απόμειναν μέσα στα ερείπια ενώ οι υπόλοιποι, περίπου 40.000 διέφυγαν με πλοία σε διάφορα μέρη της Ελλάδας και της Ευρώπης.

Η οθωμανική αρμάδα, μετά την καταστροφή που προκάλεσε στη Χίο, συνέχισε να ελλιμενίζεται εκεί. Το βράδυ λοιπόν της 6/7 Ιουνίου 1822, που τέλειωνε το «ραμαζάνι» (η νηστεία) και άρχιζε το «μπαϊράμι», οι Οθωμανοί το γιόρταζαν με φαγοπότι, φωταψίες και χορούς στα πλοία τους. Ο Κανάρης εκμεταλλεύτηκε τις γιορτές αυτές και αφού κοινωνήσε με τους συντρόφους του «των αχράντων μυστηρίων» στον Άγιο Νικόλαο των Ψαρών, ξεκίνησαν για την Χίο. Εκεί με εξαιρετικούς χειρισμούς προσέγγισε και πλεύρισε το με Αυστριακή σημαία πυρπολικό του τη ναυαρχίδα με τα 84 κανόνια του Καπουδάν Πασά Καρα Αλή. Το πρόσδεσε σταθερά με τεσαροχάλια και μετά άναψε το φυτίλι. Η φωτιά μεταδόθηκε ταχύτατα στη μπαρουταποθήκη της ναυαρχίδας, που τινάχθηκε σαν πυροτέχνημα στον αέρα, μαζί με περίπου 2.100 αξιωματικούς και ναύτες, μεταξύ των οποίων και ο ναύαρχος.

Στην επιτυχία της επιχείρησης αυτής συνέβαλαν δύο παράγοντες. Πρώτον η νύχτα ήταν πολύ σκοτεινή καθώς δεν είχε φεγγάρι και δεύτερον η ναυαρχίδα ήταν κατάφωτη αφού το πλήρωμα γιόρταζε το Μπαϊράμι και τα μέτρα φρούρησης ήταν ελλιπή.

Η Υψηλή Πύλη μετά την πανωλεθρία και τον άδοξο θάνατο του Καρα Αλή όρισε νέο αρχιναύαρχο τον Χοσρέφ Μεχμέτ Πασά, τον επιλεγόμενο «Τοπάλ», αυτόν που σκότωσε τον Αλή Πασά στη λίμνη των Ιωαννίνων.

Ο Κανάρης με την ενέργεια του αυτή, όχι μόνο εκδικήθηκε τη σφαγή της Χίου, αλλά πέτυχε ένα από τα λαμπρότερα κατορθώματα των θαλασσινών μας αγώνων, πυρπολώντας τη ναυαρχίδα του Καρα Αλή στη Χίο. Το γεγονός εντυπωσίασε τους ευρωπαίους και βοήθησε επικοινωνιακά την επανάσταση. Ο Κανάρης πλέον ήταν ένας ήρωας μεταξύ των επαναστατημένων Ελλήνων αλλά και των Ευρωπαίων.

γ. Επίθεση με πυρπολικά στον Οθωμανικό στόλο κοντά στη Τένεδο.

Τη νύχτα **28/29 Οκτωβρίου 1822**, ο Κανάρης προκάλεσε το δεύτερο σοβαρό κτύπημα στον οθωμανικό στόλο. Ο Κανάρης με τον Γεώργιο Βρατσάνο και τα δυο πυρπολικά τους, κινήθηκαν από τα Ψαρά και ανεντόπιστοι διείσδυσαν ανάμεσα στον αγκυροβολημένο οθωμανικό στόλο που ήταν μεταξύ Τενέδου και Ασιατικών ακτών (Τρωάδα), έχοντας οθωμανικές σημαίες στα κατάρτια τους και φορώντας οθωμανικές ναυτικές στολές. Ο Βρατσάνος προσπάθησε να προσκολλήσει το πυρπολικό του σε μία φρεγάτα, αλλά τα ρεύματα το παρέσυραν μακριά, ενώ ο Κανάρης κατάφερε να δέσει γερά το μπουρλότο του πάνω στο δίκροτο «Ριάλα-Γεμισί», την υποναυαρχίδα του νέου

αρχιναύαρχου Κακλαμάν Μεχμέτ Πασά, αυτόν που είχε διαδεχθεί τον Καρα Αλή. Το εχθρικό πλοίο γρήγορα λαμπάδιασε και από τους 800 ναύτες του, ελάχιστοι σώθηκαν.

Ο Οθωμανικός στόλος αναγκάστηκε σε άτακτη υποχώρηση στα Στενά, ενώ ο αρχιναύαρχος με την ναυαρχίδα του μόλις που πρόλαβε και μπήκε στα στενά των Δαρδανελείων. Πάνω στον πανικό που επικράτησε, 12 πλοία συγκρούστηκαν μεταξύ τους, 2 φρεγάτες και 1 κορβέτα προσάραξαν στην Τένεδο και ένα άλλο εγκαταλείφθηκε από το πλήρωμά του και παρασύρθηκε ακυβέρνητο από τα ρεύματα μέχρι τον Τσεσμέ, όπου το ρυμούλκησε το γαλλικό πολεμικό πλοίο L' ACTIVE. Για την καταστροφή αυτή, οι Τούρκοι θεώρησαν υπαίτιο τον Ιμπραήμ, ο οποίος αποκεφαλίστηκε με εντολή του Σουλτάνου άμεσα, ενώ ο «πυρπολητής» Κανάρης, έκανε τους ναυτικούς όλου του κόσμου να τον θαυμάζουν και τους ζωγράφους/ποιητές, να τον εξυμνούν. Ο Κανάρης μέσα σε 6 μήνες είχε καταστρέψει δύο μεγάλα πολεμικά πλοία των Οθωμανών, σκοτώνοντας περίπου 3.000 εχθρούς, ο δε Οθωμανικός στόλος, μόνο στο άκουσμα του ονόματός του, τρεπόταν σε φυγή!

δ. Επίθεση με πυρπολικά στον Οθωμανικό στόλο στο Πατραϊκό κόλπο

Στις **10 Σεπτεμβρίου 1823**, ο Κανάρης και ο Νικόδημος, επιχείρησαν με τα πυρπολικά τους να καταστρέψουν δύο οθωμανικές φρεγάτες που περιπολούσαν στην περιοχή του Πατραϊκού κόλπου. Η επιχείρηση διεξήχθη καλώς, οι πυρπολητές άναψαν τα μπουρλότα, αλλά τα εχθρικά πλοία κατάφεραν να τα ξεκολλήσουν και να μην πληγούν σοβαρά από την έκρηξη. Μετά σήκωσαν πανιά και απομακρύνθηκαν, ενώ οι πυρπολητές μας μπόρεσαν και διέφυγαν με ελαφρούς τραυματισμούς μόνο. Η τολμηρή αυτή δράση των πυρπολητών, ανύψωσε το ηθικό των Ελλήνων και οι πυρπολητές μας απέκτησαν πολύτιμη εμπειρία.

ε. Επίθεση με πυρπολικά στον Οθωμανικό στόλο στη περιοχή Αγίας Μαρίνας, Ευβοϊκού

Τη νύχτα της **20 Οκτωβρίου 1823** πυρπολικά υπό την ηγεσία του Κωνσταντίνου Κανάρη επιτέθηκαν στον οθωμανικό στόλο που ναυλοχούσε στην περιοχή της **Αγίας Μαρίνας του Ευβοϊκού κόλπου** και έλεγχε τη θαλάσσια οδό προς τη Στερεά Ελλάδα και Εύβοια. Τα ελληνικά πυρπολικά πλησίασαν αθόρυβα, αιφνιδίασαν και επιτέθηκαν στα εχθρικά πλοία. Δυστυχώς όμως, μόνο ένα πλοίο άρπαξε φωτιά και καταστράφηκε. Τα υπόλοιπα ελληνικά πλοία, εμπόδισαν την απόδραση μερικών οθωμανικών, τα οποία αφού ακινητοποιήθηκαν, καταλήφθηκαν και αργότερα χρησιμοποιήθηκαν από τους Έλληνες. Ο Κανάρης, έδειξε μεγάλη τόλμη και ναυτική επιδεξιότητα, οδηγώντας με επιτυχία την αποχώρηση των ελληνικών πυρπολητών μετά την επίθεση. Η επίθεση αυτή στην Αγία Μαρίνα αποδυνάμωσε σημαντικά την οθωμανική ναυτική παρουσία στον Ευβοϊκό κόλπο και ενίσχυσε την Ελληνική. Η επιχείρηση αυτή, επιβεβαίωσε την αποτελεσματικότητα των πυρπολικών, ως όπλο κατά των μεγαλύτερων και ισχυρότερων οθωμανικών πλοίων και ενίσχυσε το ηθικό των Ελλήνων και τη φήμη του Κανάρη ως πρωτοπόρου στην τακτική των πυρπολικών.

Η ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ΤΩΝ ΨΑΡΩΝ

Τον Μάρτιο του 1824 ο κουρσάρος Ισμαήλ Γιβραλτάρ, με 4 φρεγάτες, 6 κορβέτες και 10 μπρίκια, κατέπνιξε στο αίμα την επανάσταση στην Κρήτη και τέλη Μαΐου 1824, επιτέθηκε στην Κάσο, την οποία και κατέστρεψε ολοσχερώς. Παράλληλα, ο οθωμανικός στόλος, υπό τον Χοσρέφ Πασά, αποτελούμενος από 80 πολεμικά μεταξύ των οποίων 2 ντελίνια (θωρηκτά) των 74 κανονιών, 5 βαριές φρεγάτες και κορβέτες, 45 μπρίκια, σκούνες, 30 φορτηγά και 30 μεταγωγικά με 18.000 Αιγύπτιους στρατιώτες, κυρίως Σουδανούς, υπό την αρχηγία του Χοσεΐν μπέη (ή Χουσεΐν Μπέη), συγκεντρώθηκε στη Μυτιλήνη.

Την Παρασκευή 20 Ιουνίου 1824 τα πλοία του Χοσρέφ πασά, προσέγγισαν τα Ψαρά, ένα νησί με περίπου 6.500 κατοίκους, έχοντας στο νου να τα καταστρέψουν, επειδή το νησί είχε εξελιχθεί σε σημαντική ναυτική δύναμη της Ελληνικής Επανάστασης και τα Ψαριανά πλοία το χρησιμοποιούσαν ως ορμητήριο για τις επιθέσεις τους. Ο Κανάρης τότε πρότεινε στους Ψαριανούς να επιτεθούν με τα πυρπολικά τους εναντίον του Χοσρέφ Πασά που ήδη βρίσκονταν στο λιμάνι των Ψαρών και ήταν σίγουρος ότι ο Χοσρέφ Πασά θα πανικοβαλλόταν και έτσι θα δινόταν χρόνος στον υπόλοιπο ελληνικό στόλο να προετοιμαστεί και να καταπλεύσει στα Ψαρά. Να θυμηθούμε πως ο ελληνικός στόλος (Σπετσιώτικα και Υδραϊκά πλοία), ήταν απροετοίμαστος, ήταν μακριά, δεν υπήρχαν οικονομικοί πόροι και υπήρχαν εμφύλιες διαμάχες μεταξύ της κυβέρνησης του Γεωργίου Κουντουριώτη και των οπλαρχηγών. Ο στόλος δε αυτός υπό τον Γιώργο Σαχτούρη, έπλεε ήδη προς την καταστραφείσα Κάσο, γεγονός που δεν είχαν ακόμη πληροφορηθεί.

Δυστυχώς, οι Ψαριανοί προύχοντες απέρριψαν την πρόταση του Κανάρη και επιπλέον έβγαλαν από όλα τα πλεούμενα τα τιμόνια, ώστε όλοι να αναγκαστούν να παραμείνουν στη ξηρά, και μαζί με τους 1.000 μισθοφόρους που είχαν έλθει στα Ψαρά από τη Θεσσαλία και τη Μακεδονία, να αντιμετωπίσουν τους Οθωμανούς. Έτσι τα Ψαρά, που ήταν υπό πολιορκία, δεν ενισχύθηκαν και βρέθηκαν μόνα τους και χωρίς βοήθεια να αντιμετωπίσουν τον εχθρό.

Η εισβολή των Οθωμανών και η ολοσχερής καταστροφή των Ψαρών

Ο Χοσρέφ Πασά, έστειλε και ζήτησε τη συμφιλίωση με τους Ψαριανούς και μετά τη παράδοση τους. Οι Ψαριανοί αρνήθηκαν και ενώ διαρκούσαν οι συνομιλίες, οι Οθωμανοί στις **24 Ιουνίου 1824**, αποβίβασαν ξαφνικά 18.000 Γενίτσαρους και Αρναούτηδες υπό το Χουσεΐν Μπέη και επιτέθηκαν. Οι «βάρβαροι» είχαν εντολές να εξοντώσουν όλους τους κατοίκους του νησιού και πράγματι κατέσφαξαν μεγάλο μέρος του πληθυσμού.

Στις μάχες που ακολούθησαν οι Οθωμανοί έχασαν περίπου 3.500 στρατιώτες ενώ σύμφωνα με τις μαρτυρίες του Σπ. Τρικούπη (Ιστορία της Ελληνικής Επανάστασας) και άλλων συγχρόνων ιστορικών, πάνω από 1.000 Έλληνες σκοτώθηκαν, άλλοι τόσοι αιχμαλωτίστηκαν και πωλήθηκαν σε σκλαβοπάζαρα, ενώ οι υπόλοιποι πάνω από 4.000 που γλίτωσαν, διέφυγαν με πλοία ή μικρά σκάφη και βάρκες. Τα Ψαρά, καταστράφηκαν ολοσχερώς, καθώς επίσης και τα περισσότερα Ψαριανά καράβια και πυρπολικά. Από τα Ψαριανά πλοία κατάφεραν να γλυτώσουν μόνο 16 πολεμικά (τα περισσότερα χωρίς τιμόνι), 7 μπουρλότα και 100 μικρότερα σκάφη και βάρκες.

Σε μια από τις βάρκες αυτές βρέθηκε η γυναίκα του Κανάρη Δέσποινα με τα 4 παιδιά του (Νικόλαο, Θεμιστοκλή, Θρασύβουλο και Μιλτιάδη). Σύμφωνα με την εφημερίδα «Παληγενεσία» της 2 Οκτωβρίου 1881, η Δέσποινα για να διαφύγει της σύλληψης έπεσε στη θάλασσα με τα παιδιά της και απομακρύνθηκαν κολυμπώντας από την ακτή. Η Δέσποινα κολύμπησε δυνατά, ενθάρρυνε τα παιδιά να την ακολουθήσουν και τελικά κατάφεραν να επιβιβαστούν όλοι σε μια βάρκα, απ' όπου τους παρέλαβε ο Κανάρης και τους μετέφερε αρχικά στη Σύρο, μετά στη Μονεμβασιά και αργότερα στην Αίγινα.

Ο Χοσρέφ πασά, αιχμαλώτισε 12 πολεμικά, 2 μπουρλότα και περίπου 100 μικρότερα όπως γολέτες, σακολέβες, τρεχαντήρια και άλλα. Ο πασάς αφού άφησε στο νησί περίπου 2.000 στρατιώτες, αποτραβήχτηκε στη Μυτιλήνη.

Οι Ψαριανοί πρόσφυγες

Μετά την καταστροφή των Ψαρών από το στόλο του Χοσρέφ στις 22 Ιουνίου 1824, οι περισσότεροι από τους 3.614 Ψαριανούς και τους περίπου 10.000 πρόσφυγες από τα Μοσχονήσια, τις Κυδωνιές, το Αϊβαλί, τη Σμύρνη, την Κωνσταντινούπολη που ζούσαν στα Ψαρά, πήραν το δρόμο της προσφυγιάς. Με κάθε τρόπο και μέσο, αυτοί κατευθύνθηκαν προς τις Σπέτσες, Σύρο, Μονεμβασιά, Ναύπλιο και άλλα νησιά. Μόνο στην Ερμούπολη της Σύρου κατέφυγαν 274 οικογένειες με πάνω από 800 άτομα.

Τα προβλήματα σίτισης και επιβίωσης όλων αυτών, ήταν μεγάλα. Ο εθνικός ευεργέτης Ιωάννης Βαρβάκης, μαθαίνοντας ότι η πατρίδα του καταστράφηκε, ναύλωσε καράβι με ρούχα και τρόφιμα και τα έστειλε στη Μονεμβασιά και στο Ναύπλιο.

Όμως, οι ανάγκες των προσφύγων στο να εξασφαλίσουν τα προς το ζην για τους ίδιους και τις οικογένειες τους, ανάγκασαν αρκετούς ναυτικούς να συνεχίσουν τη δράση τους στη θάλασσα και να παρανομούν. Τα πλοία τους, συχνά χωρίς σαφή εντολή από την επαναστατική κυβέρνηση, άρχισαν να επιτίθενται τόσο σε Οθωμανικά όσο και σε ουδέτερα πλοία που έπλεαν στο Αιγαίο, με αρκετά περιστατικά να χαρακτηρίζονται ως πειρατεία από τις ξένες δυνάμεις (Αγγλοι - Γάλλοι) αλλά ακόμη και από Έλληνες. Οι αγωνιστές, Μακρυγιάννης, Οικονόμου Τσαμαδός αναφέρουν στα απομνημονεύματά τους πως υπήρξαν ομάδες Ψαριανών που δεν ακολουθούσαν τις κεντρικές εντολές και δημιουργούσαν προβλήματα και πως αρκετοί προσπαθούσαν να επιβιώσουν με κάθε τρόπο. Από αυτούς ξεχώρισε ο Κωνσταντίνος Κανάρης, που κατάφερνε να επιβάλει την πειθαρχία στα δικά του πληρώματα και να αγωνιστεί για την καταπολέμηση της πειρατείας.

Αίγινα 1828, Ψαριανοί πρόσφυγες στην Αίγινα χαίρονται με σκοπούς του τόπου τους
 Αντιγραφή του Krazeisen Karl στην Εθνική πινακοθήκη (Μουσείο Αλέξ. Σούτσου)

Οι Ψαριανοί στην Αίγινα

Η Αίγινα, με τη γεωγραφική της θέση κοντά στο Ναύπλιο (τότε διοικητικό κέντρο της επανάστασης) και τη σχετική της ασφάλεια από τουρκικές επιθέσεις, αποτέλεσε καταφύγιο πρώτης ανάγκης για τους ξεριζωμένους Ψαριανούς. Η Αίγινα, ήταν στο επίκεντρο των θαλασσίων γραμμών επικοινωνιών μεταξύ Αττικής, Πελοποννήσου, Κυκλάδων και Μικρασιατικών ακτών και αποτέλεσε έναν από τους σημαντικότερους τόπους προσφυγιάς, αφενός λόγω της σχετικής ασφάλειας που παρείχε και της εγγύτητας στα θέατρα των επιχειρήσεων του Αγώνα και αφετέρου γιατί οι Ψαριανοί ήθελαν να πάνε εκεί, γιατί την ήξεραν καλά. Στα ταξίδια τους προς τον Πειραιά περνούσαν συχνά από εκεί. Επέμεναν λοιπόν να πάνε εκεί μια και είχαν γνωρίσει και συνεργαστεί με αρκετούς Αιγινήτες και κυρίως με τους πρόκριτους του νησιού.

Από τις αρχές Σεπτεμβρίου 1824, κατέφυγαν στην Αίγινα εκατοντάδες Ψαριανών προσφύγων, που μέρα με τη μέρα, ο αριθμός τους αυξανόταν, για να φτάσει το 1825 τους περίπου 3.500. Ήταν ένας σημαντικός αριθμός για το μέγεθος του νησιού. Στο νησί αυτό, οι Ψαριανοί πρόσφυγες βρήκαν ένα εξαιρετικό περιβάλλον για εγκατάσταση, δράση και πρόοδο. Οι περισσότεροι από αυτούς ήταν ναυτικοί, που αυτό που ήξεραν να κάνουν καλύτερα, ήταν να επιχειρούν με τα πλοία τους και να κάνουν καταδρομικές ενέργειες σε Οθωμανικά πλοία και ακτές.

Από τα περίπου 100 πλοία που διέθεταν πριν την καταστροφή, διασώθηκαν μόλις 16 καθώς και 7 πυρπολικά υπό τη διοίκηση του Κωνσταντίνου Κανάρη, τα οποία όλα έπλευσαν και ναυλοχούσαν στην Αίγινα. Η Αίγινα δηλαδή, έγινε η βάση του Ψαριανού στόλου.

Σύμφωνα με την ιστορικό Γεωργία Κουλικούρδη, ήλθαν στο νησί περίπου 7.500 - 8.000 πρόσφυγες, σχεδόν τριπλάσιος αριθμός από τον τότε μόνιμο πληθυσμό του νησιού. Αυτοί δημιούργησαν τις δικές τους κοινότητες που διοικούνται από τη Δημογεροντία, μια επιτροπή, που συνεργαζόταν με τη κυβέρνηση και τις τοπικές αρχές και επίλυε τα θέματα τους.

Ο Κανάρης στην Αίγινα

Ο Κανάρης με την οικογένειά του, ήλθε και εγκαταστάθηκε στην Αίγινα στα τέλη του 1824, γιατί το νησί αυτό παρείχε ασφάλεια αφού ήταν μακριά από τις οθωμανικές δυνάμεις σε σχέση με άλλα νησιά ή παράκτιες περιοχές και επειδή είχε φίλους που έμεναν εκεί (όπως ο Μαυροκορδάτος) ή που θα μετέβαιναν εκεί, αφού η Αίγινα χρησιμοποιούταν από τον ελληνικό στόλο ως σταθμός ανεφοδιασμού και επιμελητείας.

Ο Κανάρης δεν είχε επίσημο μισθό από κάποιο κρατικό αξίωμα, αλλά λάμβανε εθνικές επιχορηγήσεις από την καταπολέμηση της πειρατείας και χορηγίες για τον απελευθερωτικό αγώνα από άλλους Ψαριανούς καπετάνιους ή φιλέλληνες.

Ο Κανάρης λοιπόν με την οικογένειά του, ήλθε και εγκαταστάθηκε σε ένα κομψό διώροφο νεοκλασικό σπίτι κοντά στο λιμάνι, στην περιοχή που τότε ονομαζόταν «Καραντίνα». Το σπίτι αυτό είχε κτιστεί το 1817 από τον Γιώργη Ηρειώτη (ή Κοντογιώργη) για την οικογένεια

Καλούδη και γιαυτό θα αναφερθούμε λεπτομερώς στη συνέχεια και στο σπίτι αυτό γεννήθηκαν δυο από τα παιδιά του, ο Λυκούργος το 1826 και η Μαρία το 1828.

Η οικογένεια του Κανάρη έζησε από το 1824 μέχρι το 1831 συνεχώς στην Αίγινα, αλλά ο ίδιος απουσίαζε συχνά σε **πολεμικές επιχειρήσεις** και σε αποστολές καταπολέμησης της πειρατείας στο Βόρειο Αιγαίο, στο κεντρικό Αιγαίο και στο Ιόνιο. Στην Αίγινα ο Κανάρης ελλιμενίζει το πυρπολικό του και στην Αίγινα επιστρέφει μετά από κάθε επιχείρηση που λάμβανε μέρος. Χρειάζόταν ένα «λιμάνι» για να ξεκουραστεί, μέχρι να έλθει η ώρα της επόμενης αποστολής του.

Μετά τη δολοφονία του Καποδίστρια 27 Σεπτεμβρίου 1831, ο Κανάρης με την οικογένειά του μετακόμισε στην Ερμούπολη της Σύρου, πιθανώς για να ασχοληθεί με τις νέες ναυτιλιακές δραστηριότητες που αναπτύσσονταν στην περιοχή, αλλά λίγο αργότερα το Φεβρουάριο του 1832, με την έλευση του Όθωνα στην Ελλάδα που επανήλθε στο ναυτικό και μετά ασχολήθηκε με την πολιτική του δράση, μετακόμισε και εγκαταστάθηκε οριστικά στη Κυψέλη της Αθήνας, όπου το 1831 γεννήθηκε και το τελευταίο του παιδί, ο Αριστείδης.

Τέλος το 1846, παράγγειλε στα ναυπηγεία της Αίγινας, στο ναυπηγό Αντώνη Καλούδη, το μοναδικό του καράβι, ένα «βρίκιον» με αριθμό καταγραφής 427/2 Ιουνίου 1846. Τα άλλα πυρπολικά πλοία που κατά καιρούς είχε, δεν του ανήκαν αλλά του είχαν παραχωρηθεί για χρήση στον αγώνα.

Η ΣΥΝΕΧΙΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΕΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ ΤΟΥ ΚΑΝΑΡΗ

α. Συμμετοχή στη ναυμαχία της Σάμου ή Μυκάλης

Στις **17 Αυγούστου 1824** στη περιοχή μεταξύ της Σάμου και των απέναντι Μικρασιατικών ακτών, διεξήχθη μεταξύ του ηνωμένου Ελληνικού στόλου των νησιών της Ύδρας (25 πλοία υπό τον Γ. Σαχτούρη), Σπετσών (16 πλοία υπό τον Γ. Ανδρούτσο) και Ψαρών (15 πλοία υπό τον Ν. Αποστόλη) και του Οθωμανικού στόλου, η ναυμαχία της Μυκάλης.

Μετά την επανάσταση της Σάμου στις 17 Απριλίου 1821, ο Οθωμανικός στόλος υπό τον Χοσρέφ Πασά που ναυλοχούσε στη Μυτιλήνη ζήτησε από τους Σαμιώτες να δηλώσουν υποταγή στο Σουλτάνο και δεν θα έχουν να φοβηθούν τίποτα. Οι Σάμιοι μετά από συνέλευση απάντησαν αρνητικά στην πρόταση του Τούρκου Ναυάρχου. Αποτέλεσμα ήταν στις 28 Ιουλίου 1824, ο Χοσρέφ Πασάς με το σύνολο σχεδόν του Οθωμανικού Στόλου, περίπου 300 καράβια και πλοιάρια, να απέπλευσε από τη Λέσβο και να πλεύσει στη Σάμο. Ο Ελληνικός Στόλος ήταν χωρισμένος σε 2 μοίρες, η πρώτη Μοίρα (25 Υδραίικα και 8 Σπετσιώτικα καράβια) ήταν υπό τον Υδραίιο Γεώργιο Σαχτούρη και η δεύτερη Μοίρα (από 15 Ψαριανά και 8 Σπετσιώτικα) υπό τον Ανδρέα Μιαούλη.

Η πρώτη Μοίρα του Ελληνικού Στόλου ενώ κατευθυνόταν προς τη Σάμο, εντόπισε το πρωί της 30 Ιουλίου, 40 πλοία που μετέφεραν περίπου 2.000 Τούρκους στρατιώτες, προφανώς για να διενεργήσουν απόβαση στη Σάμο και τα καταδίωξε. Λίγο αργότερα εντόπισε αγκυροβολημένα πίσω από το ερημονήσι Μαρίνα, περίπου 20 Οθωμανικά πλοία στα οποία επιτέθηκαν δύο ελληνικά πυρπολικά με τους πυρπολητές Ρομπότση και Τσάπελα. Εν τω μεταξύ, κατέπλευσε η κυρία δύναμη του Οθωμανικού Στόλου που στις 4 Αυγούστου 1824, επιτέθηκε κατά του Ελληνικού. Αμέσως 17 ελληνικά πλοία και τον Κανάρη με το πυρπολικό του, επιτέθηκαν στον εχθρό και ναυμάχησαν μαζί του επί 5ωρο. Ο Κανάρης κατάφερε να προσκολληθεί το πυρπολικό του σε μια μεγάλη φρεγάτα, η οποία με την έκρηξη καταστράφηκε ολοσχερώς.

Στη ναυμαχία αυτή όλοι οι Έλληνες πυρπολητές (Κανάρης, Λ. Ματρόζος, Ραφαλιάς, Βατικιώτης Τσάπελης και Ρομπότσης) κατάφεραν να πλήξουν εχθρικά πλοία με αποτέλεσμα να έχουμε τη καταστροφή 3 τουρκικών πλοίων που είχαν πάνω από 100 κανόνια συνολικά και να υπάρξουν πάνω από 600 νεκροί. Οι ελληνικές απώλειες ήταν ελάχιστες, μόνο 3 νεκροί και τα 6 πυρπολικά που χρησιμοποιήθηκαν. Η Σάμος είχε σωθεί και τουρκικός στόλος κατέφυγε στη Κώ.

β. Συμμετοχή στη ναυμαχία του Γέροντα

Στις **29 Αυγούστου 1824** στον κόλπο μεταξύ Κω, Λέρου και Καλύμνου, ο ελληνικός στόλος υπό τον Ανδρέα Μιαούλη, με την υποστήριξη πυρπολικών από Ύδρα και Σπέτσες, ανάμεσά τους και του Κανάρη, αντιμετώπισαν τον Τουρκοαιγυπτιακό στόλο υπό τον Αιγύπτιο Ισμαήλ Γιβραλτάρ και τον Τούρκο Χοσρέφ πασά. Πολλά οθωμανικά πλοία πυρπολήθηκαν, ενώ τα πυρπολικά των Υδραίων Γεωργάκη Θεοχάρη (Παπαντώνη) και Κυριάκου Βατικιώτη ανατίναξαν μια τυνησιακή φρεγάτα με 44 κανόνια. Ο οθωμανικός στόλος διασπάστηκε και η ναυαρχίδα των Αιγυπτίων, στην οποία επέβαινε και ο Ιμπραήμ, αφού έσβησε τα φώτα της, διέφυγε χωρίς να εντοπιστεί. Με το ηλιοβασίλεμα, ο τουρκοαιγυπτιακός στόλος αποσύρθηκε προς την Κώ, ενώ ο ελληνικός παρέμεινε στον Γέροντα. Οι Έλληνες, με την ευφυή τακτική των πυρπολικών του Παπαντώνη, Βατικιώτη, Παπανικολή, Ματρόζου, Πιπίνου και Κανάρη, εκτός τις ζημιές που προκάλεσαν έσπειραν και τον πανικό στον οθωμανικό στόλο, αναγκάζοντας τον τελικά να αποσυρθεί από το Αιγαίο, δίνοντας μια ανάσα στους επαναστατημένους Έλληνες.

γ. Πυρπόληση εχθρικής κορβέτας στη Λέσβο

Στις **23/24 Σεπτεμβρίου 1824**, ο Κανάρης πυρπόλησε μια μεγάλη εχθρική κορβέτα στα ανοιχτά της Αγίας Μαρίνας της Μυτιλήνης με περίπου 500 νεκρούς, αποδίδοντας κατά κάποιο τρόπο εκδίκηση για την καταστροφή των Ψαρών και της Κάσου.

δ. Ναυτικό ατύχημα και απώλεια του του Κανάρη

Στις **25-3-1825** συνέβη το πρώτο ναυτικό ατύχημα για τον Κανάρη στη περιοχή μεταξύ Χανίων και Μεθώνης, όπου έπλεε ο ελληνικός στόλος. Λόγω κακών καιρικών συνθηκών και κακής ορατότητας το καράβι του Μιαούλη συγκρούστηκε με το μπουρλότο του Κανάρη, το οποίο βυθίστηκε αμέσως. Ο Κανάρης και το πλήρωμά του διασώθηκαν και μεταφέρθηκαν στην Ύδρα, όπου με αίτημα του Μιαούλη προς τους προκρίτους της Ύδρας, του χορηγήθηκε ένα νέο πυρπολικό. Ο Κανάρης αυτούς τους δύο μήνες που έμεινε χωρίς πυρπολικό, βρήκε την ευκαιρία και ηρέμησε στην Αίγινα, κοντά στην οικογένειά του.

ε. Προσπάθεια πυρπόλησης του Αιγυπτιακού στόλου στο Ναβαρίνο

Στα τέλη Απριλίου 1825, ο Αιγυπτιακός στόλος, υπό τον Ιμπραήμ Πασά (γιό του Μωχάμετ Άλυ της Αιγύπτου), κατευθυνόταν για να καταστείλει την Επανάσταση στην Πελοπόννησο, μετά από συμφωνία με την Υψηλή Πύλη. Ο ελληνικός στόλος, με τους Μιαούλη, Σαχτούρη και Κανάρη, αποπειράθηκε να ανακόψει την απόβαση στο Ναβαρίνο (σημερινή Πύλο). Οι πυρπολητές μας δεν στάθηκαν τυχεροί αφού η απόπειρα απέτυχε λόγω των μη ευνοϊκών καιρικών συνθηκών, λόγω του ότι τα αιγυπτιακά πλοία ήταν καλά προφυλαγμένα μέσα στον κόλπο και κυρίως επειδή είχαν πληροφορηθεί για την επικείμενη δράση και είχαν ενισχύσει την άμυνά τους. Τελικά, ο Ιμπραήμ κατάφερε να αποβιβαστεί στην Πελοπόννησο και άρχισε τις καταστροφικές εκστρατείες (καμένα χωριά, καταστροφές καλλιεργειών).

στ. Προσπάθεια πυρπόλησης Οθωμανικού στόλου στη Σούδα

Στις 20-5-1825, ο τουρκικός στόλος του Χοσρέφ εξήλθε από τα Στενά και κατέπλευσε στη Σούδα της Κρήτης. Ο στόλος του Μιαούλη, μαζί με αρκετά πυρπολικά μεταξύ των οποίων και το πυρπολικό του Κανάρη, που παρακολουθούσε τα πλοία του Χοσρέφ αποφάσισε στις 28 Μαΐου 1825, να τους επιτεθεί. Ο πυρπολητής Αναγνώστης Δημάμας κατάφερε να προσβάλει την κορβέτα «ΤΖΕΪΛΑΝ ΜΠΕΪΡΙΚ» στη Σούδα, αλλά ο Κανάρης, επειδή το πυρπολικό πλοίο που του έδωσαν, δεν ήταν σε καλή κατάσταση αφού «έμπαζε νερά από παντού, δεν κατάφερε να προσεγγίσει τον εχθρό. Το πυρπολικό του, μετά από πολλές δυσκολίες κατάφερε να φτάσει στην Ίο, όπου και βούλιαξε.

ζ. Η προσβολή του Αιγυπτιακού στόλου στη Αλεξάνδρεια

Αρχές Ιουλίου του 1825, ο Ιμπραήμ είχε πατήσει για τα καλά το πόδι του στη Πελοπόννησο και προχωρούσε ακάθεκτος. Τότε ο Κωνσταντίνος Κανάρης, σκέφτηκε ένα παράτολμο σχέδιο ως αντιπερισπασμό προς τις Αιγυπτιακές δυνάμεις που προέλαυναν. Πρότεινε να εκστρατεύσει στην πατρίδα του Ιμπραήμ και να κάψει με πυρπολικά τον στόλο του Μωχάμετ Άλη, που ναυλοχούσε στο ναύσταθμο (ταρσανά) της Αλεξάνδρειας. Εκεί υπήρχαν περίπου 60 μεγάλα πολεμικά και 200 φορτηγά πλοία με τα οποία θα μεταφερόταν στην επαναστατημένη Ελλάδα, οι ενισχύσεις του Ιμπραήμ στην Πελοπόννησο.

Το σχέδιο του κοινοποιήθηκε στους προύχοντες της Ύδρας Μανώλη Τομπάζη, Λάζαρο Κουντουριώτη και Αντώνιο Κριεζή, που τους βγήκε σύμφωνους και αποφάσισαν να το θέσουν το ταχύτερο σε εφαρμογή. Με κάθε μυστικότητα ετοιμάστηκαν τρία πυρπολικά, ένα για τον Κανάρη, ένα για τον Αντώνιο Βόκο και ένα για τον Μανώλη Μπούτη. Τα πυρπολικά αυτά θα συνοδεύονταν από τα μεγάλα πλοία του Κριεζή και του Τομπάζη, ο οποίος θα είχε το γενικό πρόσταγμα της επιχείρησης.

Στις 23 Ιουλίου 1825, ο στολίσκος με τους πυρπολητές μας, ξεκίνησε για να εκτελέσουν το παράτολμο αυτό σχέδιο της πυρπόλησης του Αιγυπτιακού στόλου στην Αλεξάνδρεια, όπου επίσης ναυλοχούσαν και

οι μοίρες των Γαλλικών πολεμικών που εξασφάλιζαν την ελεύθερη ναυσιπλοΐα στην Ανατολική Μεσόγειο. Οι πυρπολητές μας έφτασαν έξω από το λιμάνι στις 29 Ιουλίου και αμέσως, ο Τομπάζης συγκάλεσε σύσκεψη στο πλοίο του. Εκεί αποφασίστηκε τα μεν πλοία να μείνουν έξω από το λιμάνι καταβάλλοντας προσπάθεια να μην εντοπιστούν από τα παρατηρητήρια του εχθρού, τα δε πυρπολικά να εισέλθουν και αφού τα τοποθετήσουν σε εχθρικά πλοία να επιβιβαστούν οι πυρπολητές στις λέμβους για να επιστρέψουν στα πλοία. Στους πυρπολητές δόθηκαν σαφείς εντολές να μην βλάψουν σκάφη με ξένη σημαία. Τα πλοία μας λοιπόν κατόπτευαν την περιοχή και περίμεναν τις κατάλληλες καιρικές συνθήκες για να εφαρμόσουν το σχέδιο.

Στις **10 Αυγούστου 1825**, αργά το απόγευμα, ο Κανάρης θεώρησε πως έπρεπε να επιτεθεί το ταχύτερο στα πλοία, γιατί ο άνεμος ήταν τότε ευνοϊκός και δεν άντεχε να περιμένει άλλο. Ύψωσε ρωσική σημαία και όρμησε προς το λιμάνι αφήνοντας αρκετά πίσω, τους Βώκο και Μπούτη. Μέχρι να συνεννοηθούν για να εισέλθουν και οι τρεις ταυτόχρονα στο λιμάνι, είχαν παρέλθει πολύτιμες ώρες. Ο ήλιος άρχισε να δύει και ο Κανάρης αποφάσισε να ενεργήσει μόνος του. Ήξερε τη διάταξη του λιμανιού από προηγούμενα του ταξίδια και έτσι κατευθύνθηκε αμέσως προς την αποβάθρα των ανακτόρων του Μοχάμετ Άλι, μπροστά από την οποία ήταν ελλιμενισμένες μεγάλες φρεγάτες και η ναυαρχίδα του στόλου. Όμως, την τελευταία στιγμή που ο Κανάρης προσέγγιζε το στόχο του, ο άνεμος κόπασε και το πλοίο του στην προσπάθεια να προχωρήσει βρέθηκε δίπλα στο Γαλλικό πολεμικό «Μέλισσα» που κατάλαβε τις προθέσεις του. Τότε τον αντιλήφθηκε και ο πλοηγός του λιμανιού, που αφού διαπίστωσε ότι δεν ήταν εμπορικό αλλά εχθρικό πλοίο, προσπάθησε να κάνει ανεπιτυχώς ρεσάλτο στο πλοίο του Κανάρη και να το εμποδίσει να προχωρήσει στο λιμάνι. Ο Κανάρης, ευρισκόμενος πλέον σε δύσκολη θέση, αφού άναψε το πυρπολικό και το κατεύθυνε για να το ρίξει πάνω σ' ένα αιγυπτιακό δίκροτο, επιβίβαστηκε με τους άνδρες του στη λέμβο για να εξέλθει από το λιμάνι και να απομακρυνθεί. Τελικά το πυρπολικό δεν βρήκε στόχο, αφού το αιγυπτιακό πλοίο έλυσε κάβους και απομακρύνθηκε, ενώ η λέμβος διαφυγής δεχόταν καταιγιστικά πυρά και από τον εχθρό και από το Γαλλικό «Μέλισσα».

Εν μέσω πυρών, ο Κανάρης κατόρθωσε να φθάσει στην είσοδο του λιμανιού, όπου συνάντησε τον Βώκο με το πυρπολικό του, ενώ ο Μπούτης παρέμενε έξω από το λιμάνι. Τελικά ο Κανάρης με τους πυρπολητές του, κατάφεραν να διαφύγουν με τις λέμβους και να φθάσουν στα ελληνικά πλοία, που είχαν ήδη υψώσει την Ελληνική σημαία. Από αυτή τη δραματική επιχείρηση διαφυγής του Κανάρη σκοτώθηκαν δύο μέλη του πληρώματός του, οι Παντελής Τζιτζάς και Ιωάννης Χούντας και τραυματίστηκαν πέντε. Ο Μωχάμετ Άλη με μερικά πλοία κινήγησε τα Ελληνικά μέχρι τις νότιες Μικρασιατικές ακτές χωρίς επιτυχία.

Δυστυχώς για τους Έλληνες, επειδή το σχέδιο αυτό της προσβολής των πλοίων στην Αλεξάνδρεια απέτυχε, οι Αιγύπτιοι κατάφεραν να μεταφέρουν τα αποβατικά στρατεύματα που χρησιμοποιήθηκαν στη πολιορκία του Μεσολογγίου.

Όλα τα ελληνικά πλοία διέφυγαν και επέστρεψαν στις 18 Αυγούστου 1825 στην Ύδρα, όπου τους επιφυλάχθηκε υποδοχή ηρώων.

Μπορεί η επιχείρηση αυτή να απέτυχε, αλλά η τόλμη των ανδρών εντυπωσίασε όλο το κόσμο και ιδιαίτερα τους ξένους παρατηρητές. Γάλλοι φιλέλληνες εξεγέρθηκαν, όταν εγράφη ότι στο λιμάνι της Αλεξάνδρειας γαλλικό πολεμικό πλοίο (μπρίκι) κανονιοβόλησε το πυρπολικό του Κανάρη και ο Γάλλος υπουργός Βιέλ αναγκάστηκε να προβεί σε διάψευση του συμβάντος ενώπιον της Βουλής.

η. Ο Κανάρης θέτει τον εαυτό του στην υπηρεσία του Έθνους

Στις 6 Σεπτεμβρίου 1825, ο Κανάρης απογοητευμένος, έστειλε μια επιστολή στο Υπουργείο Ναυτικών στην οποία ανέφερε πως προσφέρει τις υπηρεσίες του στη συνέχιση του απελευθερωτικού αγώνα και ζήτησε να τοποθετηθεί όπου κριθεί αναγκαίος.

θ. Υποστήριξη στο υπό πολιορκία Μεσολόγγι.

Την **1 Ιανουαρίου 1826**, ο Κανάρης με το πυρπολικό του εντάχθηκε στη μοίρα του στόλου υπό τον ναύαρχο Ανδρέα Μιαούλη, για να βοηθήσει το πολιορκούμενο **Μεσολόγγι**, το οποίο πολιορκούσε ο Μουχαρέμπεης με 79 πολεμικά καράβια. Τρεις φορές τα ελληνικά πλοία έσπασαν το μπλόκο εφοδιάζοντας τους πολιορκούμενους με τρόφιμα και πολεμοφόδια και τις δύο φορές ήταν μαζί τους και ο Κανάρης. Δύο πυρπολικά με τους Κανάρη και Υδραίο Γ. Πολίτη κατάφεραν να προσεγγίσουν και να ανατινάζουν μία εχθρική φρεγάτα. Όμως, παρόλα αυτά, το Μεσολόγγι δεν άντεξε και στις 11 Απριλίου 1826 οι πολιορκούμενοι επιχείρησαν την ηρωική έξοδο.

ι. Προσβολή Οθωμανικού στόλου στη Σάμο

Στις 20-6-1826, ο οθωμανικός στόλος του Χοσρέφ με περίπου 100 πλοία, εξήλθε στο Αιγαίο από τα Στενά και τον παρακολουθούσαν συνεχώς τα πλοία του Σαχτούρη, Κολαντρούτσου και Αποστόλη. Μαζί τους ήταν και ο Κανάρης με το πυρπολικό του. Ο Σουλτάνος, για να τιμωρήσει τη Σάμο που επαναστάτησε, διέταξε στις 16 Ιουλίου 1826, τη δεύτερη μοίρα του στόλου του, να πλεύσει εναντίον του νησιού. Τα Ελληνικά πλοία υπό τον Ανδρέα Μιαούλη, κινήθηκαν για να εμποδίσουν την απόβαση στο νησί, ενώ ο Κανάρης με το πυρπολικό του προσέγγισε μια αιγυπτιακή φρεγάτα, κοντά στο Καρλόβασι. Κατά την προσέγγιση, ο άνεμος κόπασε ξαφνικά και το πυρπολικό έμεινε ακίνητο, ενώ βρισκόταν πολύ κοντά στα εχθρικά πλοία. Τα οθωμανικά πλοία άνοιξαν πυρ προσβάλλοντας το πυρπολικό του Κανάρη, που βυθίστηκε πριν εκραγεί, ενώ ο Κανάρης μόλις που πρόλαβε να κόψει τα σχοινιά και να διαφύγει με τη λέμβο. Στη συμπλοκή αυτή χάθηκαν 3 ναύτες του Κανάρη και τραυματίστηκαν δύο σύντροφοι του και ο ίδιος. Αναφέρει για το περιστατικό ο ιστοριογράφος της επανάστασης του 1821, Σπυρίδων Τρικούπης: *«Όταν δόθηκε το σύνθημα, τα πυρπολικά όρμησαν ενάντια στα (εχθρικά πλοία) που υποχωρούσαν. Καθώς το πυρπολικό του Κανάρη ήταν ταχύτερο, προπορεύτηκε, συνοδευόμενο από μερικά πολεμικά πλοία, έχοντας μπροστά του ένα δίκροτο και μία φρεγάτα. Καθώς πλησίαζε την πρύμνη της φρεγάτας, δέχτηκε κανονιοβολισμούς τόσο από αυτήν όσο και από το παραπλέον δίκροτο· μια κανονόσφαιρα διαπέρασε τα κάτω μέρη του σκάφους και το βύθισε. Ο Κανάρης και οι ναύτες του, επιβιβαζόμενοι στη λέμβο, βρέθηκαν ανάμεσα σε δύο μεγάλες εχθρικές βάρκες· τρεις από τους άνδρες σκοτώθηκαν και δύο τραυματίστηκαν — ανάμεσά τους και ο Κανάρης, ελαφρά στο κεφάλι και στο αριστερό του χέρι».*

Η ναυμαχία εκείνης της ημέρας κράτησε μέχρι το βράδυ, οπότε ο Οθωμανικός στόλος κατέπλευσε στη Μυτιλήνη, όπου παρέμεινε ανενεργός για έναν ολόκληρο μήνα. Μπορεί η απόπειρα αυτή του Κανάρη να μην είχε επιτυχία, όμως στόλος των Οθωμανών αναγκάστηκε να αποσυρθεί χωρίς να αποβιβαστεί στη Σάμο και αυτό εξύψωσε το ηθικό των Ελλήνων.

ια. Καταπολέμηση της πειρατείας το 1826

Τον Αύγουστο του 1826, ο Κανάρης ανέλαβε διοικητής της μοίρας των πλοίων του Βορείου Αιγαίου, του Νοτίου Αιγαίου ήταν ο Ανδρέας Μιαούλης. Σε έγγραφο του Αγίου Όρους διαπιστώνεται ότι το γραφικό λιμανάκι της Δάφνης φιλοξενούσε συχνά τον Κανάρη και τα πλοία της Μοίρας του Βορείου Αιγαίου την περίοδο εκείνη. Ο Κανάρης κυνηγούσε και συλλάμβανε ληστοπειρατές στα νερά του Αγίου Όρους και του Βορείου Αιγαίου γενικότερα.

ΣΤΗΝ ΑΙΓΙΝΑ ΤΗ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ

Πειρατική ενέργεια Ψαριανών από την Αίγινα

Στις αρχές Μαΐου 1826, πέντε Ψαριανά πειρατικά, συνέλαβαν ένα Βρετανικό εμπορικό πλοίο που κατευθυνόταν στη Πόλη και λεηλάτησαν το φορτίο του. Για κακή τους όμως τύχη, στο φορτίο ήταν η οικοσκευή του εκεί Βρετανού πρέσβη Κάνιγκ (Stratford Canning), εξαδέλφου του Βρετανού πρωθυπουργού και φιλέλληνα Γεωργίου Κάνιγκ (George Canning), με πολύτιμα αγαθά όπως έπιπλα, ασημικά, χρυσαφικά κ.α., τα οποία αφού τα λήστεψαν τα μετέφεραν στην Αίγινα.

Για το γεγονός αυτό, ο Βρετανός πλοίαρχος Χάμιλτον, γνωστός ως Κόμοδορ Χάμιλτον (Gawen William Rowan Hamilton), που ήταν ο εκπρόσωπος του Βρετανικού Ναυτικού για την επίβλεψη της ειρήνης και την καταστολή της πειρατείας στις Ελληνικές θάλασσες, απηύθυνε στις 3 Μαΐου 1826 μια απειλητική διακοίνωση προς την επιτροπή των Ψαριανών στην Αίγινα, με την οποία ζητούσε την απαγόρευση των πειρατικών καταδρομών, τη παύση πώλησης λειών, ζητούσε την επιστροφή των αγαθών απειλώντας με καταστροφή, ακόμη και τη πόλη της Αίγινας, αν δεν επιστρεφόταν.

Αμέσως, η επιτροπή των Ψαριανών συνεδρίασε, αλλά δεν κατάφερε να βρει τα «λάφυρα» και στις 8 Μαΐου 1826, με τη σύμφωνη γνώμη 41 Ψαριανών καπεταναίων, κοινοποίησε στη κυβέρνηση και στον Χάμιλτον, τα ονόματα των αποπλευσάντων καταδρομέων (όχι πειρατών) την περίοδο εκείνη. Επειδή το θέμα έπαιρνε ανεξέλεγκτες διαστάσεις, ζητήθηκε, με τη σύμφωνη γνώμη της Ελληνικής Επιτροπής γνωμοδότησης των «αδειών καταδρομών», από τους Κωνσταντίνο Κανάρη, Ιωάννη Μακρή και Νικόδημο, η βοήθεια του Γάλλου ναυάρχου Δεριγνύ (Marie Henri comte de Rigny), να έλθει στην Αίγινα και να πατάξει τους πειρατές.

Εν τω μεταξύ, ο Κωνσταντίνος Κανάρης προσπάθησε να αποτρέψει τη καταστροφή του νησιού τους και στις 17 Ιουνίου 1826, αφού διαχώρισε τη θέση του από «τους πειρατές», προσπάθησε να συνετίσει τους Ψαριανούς συμπολίτες του και ζήτησε να επιστρέψουν οι δράστες, όσο ήταν καιρός, τα «λάφυρα». Ο Κανάρης σχεδόν λιντσαρίστηκε από τους εξαγριωμένους συγχωριανούς του και τις οικογένειες τους, που ένιωθαν εγκαταλειμμένοι από την κυβέρνηση. Τα χειρότερα όμως αποφεύχθηκαν με την έγκαιρη εμφάνιση δύο γαλλικών φρεγατών, της «La Sirene» και της «Galathee», οι οποίες αποβίβασαν αγήματα στο λιμάνι της Αίγινας, και απώθησαν/διασκόρπισαν τους Ψαριανούς. Οι Ψαριανοί τότε αναγκάστηκαν να ξεθάψουν και να αφήσουν κρυφά τα λάφυρα στο λιμάνι. Στην επιχείρηση αυτή, τα Γαλλικά αγήματα μαζί με απόσπασμα 30 Ψαριανών υπό τον Κανάρη, συνέλαβαν τους πειρατές και έκαψαν 14 πειρατικά καράβια καθώς και όσα σκάφη βρέθηκαν στα ναυπηγεία του νησιού. Το γεγονός αυτό της αντιμετώπισης των πειρατών, σήμανε την αρχή του τέλους της πειρατείας στις ελληνικές θάλασσες, αφού ο Καποδίστριας που ήλθε την επόμενη χρονιά, το είχε στις επιδιώξεις του.

Μετά την πτώση του Μεσολογγίου (Απρίλιος 1826) και τις εμφύλιες διαμάχες που είχαν προηγηθεί (1824–1825), οι επαναστατικές αρχές αναγκάστηκαν να ανασυνταχθούν μακριά από τις εμπόλεμες περιοχές. Στις 16-18 Απριλίου 1826 συστήθηκε με απόφαση Εθνοσυνέλευσης, η 11μελής Διοικητική

Αριθ. 6.

ΓΕΝΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.

ΕΝ ΑΙΓΙΝΗ, ΤΕΤΑΡΤΗ, 24 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1826.

ΕΣΩΤΕΡΙΚΑ.

Ἡ σεβαστὴ Διοίκησις προνοῦσα πάντοτε κατὰ χρέος περὶ τῆς σωτηρίας καὶ ἀσφαλείας τῆς πατρίδος, καὶ βοηθουμένη ἀπὸ τῆς ἀξιώτητος καὶ σταθερότητος τῶν στρατηγῶν, κατάρθωσε, ὡς ἤδη γνωστὸν, ἐν μέσῳ τοσούτων ἀνυμάλων, καὶ δεινῶν περιστάσεων, καὶ τὸ περικλεῆς φρούριον τῶν Ἀθηνῶν νὰ ἐξασφαλίσῃ διὰ τῆς ἀπαιτουμένης φρουρᾶς, καὶ ἐκστρατείας σημαντικὴν νὰ κάμῃ εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς στερεᾶς Ἑλλάδος. Τὰ εἰς Ἐλευσίνα πρὸ πολλοῦ εὐρισκόμενα στρατεύματα ἐκινήθησαν, καὶ ἤδη προχωροῦσι· καὶ ἡ στερεὰ Ἑλλὰς, ταπεινωθεῖσα πρὸς καιρὸν διὰ τὴν πῦρσιν τοῦ Μεσολογγίου, ἀλλὰ μὴ ὑποκύψασα ἐκ νέου εἰς τὸν ὁποῖον ἀπεφάσισε ν' ἀποσειῇ τυραννικὸν ζυγόν, κινεῖται πάλιν εἰς τὰ ὅπλα, καὶ οἱ λαοὶ αὐτῆς τρέχουσι προθύμως ὑπὸ τὰς σταυροφόρους σημαίας. Νέον καὶ ἐνδοξὸν στάδιον ἀνοίχθη, καὶ νικηφόρα Ἑλληνικὰ στρατεύματα, ὑπὲρ ἀξίων ἀρχηγῶν ὀδηγούμενα τρέχουσιν ἤδη εἰς αὐτὸ. Ὁ ἐχθρὸς, ὅστις ἐνόμιζεν ὥς προχθὲς ὅτι ἐπύνηε τὸ εὐγενὲς τῆς ἐλευθερίας αἶσθημα εἰς τὴν στερεὰν Ἑλλάδα, βλέπει σήμερον ἐκθαμβὸς ματαιωμένας τὰς ἐλπίδας του, καὶ ἀπορωεῖ τί νὰ πράξῃ, καὶ ἐναντίον τίνος νὰ πρωτοκινήθῃ.

Διὰ τὸ νέον λοιπὸν τοῦτο κίνημα τῆς στερεᾶς Ἑλλάδος ἐκρίνετο ἐλλογὸν καὶ ἡ σεβαστὴ Διοίκησις νὰ μεταθέσῃ τὴν καθέδραν τῆς εἰς τόπον πλησιέστερον κείμενον εἰς τὸ ἐνδοξὸν τοῦτο στάδιον, διὰ νὰ ἐπιστατῇ καὶ ἐφορεύῃ αὐτοπροσώπως, νὰ φροντίζῃ καὶ ἐπιμελεῖται τοὺς ἀγωνιζομένους ὡς φιλόστοργος μήτηρ, καὶ νὰ ἐμψυχόνῃ αὐτοὺς ἔτι μᾶλλον εἰς τὸν ἀγῶνα. Ἐπ' αὐτὸ τοῦτο ἐκλεξε τὴν Αἴγιναν, εἰς ἣν καὶ μετετέθη κατὰ τὴν Ι.Ι τοῦ ἐνεστώτος μηνός.

Εἰς τὴν Αἴγιναν ἐπέστρεψε προεῖτι καὶ ἡ ἐπιτροπὴ τῆς Συνελεύσεως· διότι εἰς αὐτὴν ἐπικερνήχθη καὶ ἡ συνέχεια τῶν ἐν Ἐπιδαύρῳ διακοπεισῶν ἐργασίᾳ τῆς Ἐθνικῆς Γ. Συνελεύσεως, καὶ ἤδη συνάγονται εἰ πληρεξούσιοι, διὰ νὰ συσχεθῶσι περὶ τῶν μεγάλων τοῦ ἔθνους συμφερόντων.

Διὰ τὴν ἐκ Ναυπλίου εἰς Αἴγιναν μελάρασιν τῆς Διοικήσεως συνίσχῃ πρὸς καιρὸν καὶ τῆς ἐκδόσεως τῆς ἐφημερίδος διακοπῇ· ἀλλ' ἰδοὺ συνάπτεται πάλιν ἡ

διακοπεῖσα σειρά. Θέλομεν ἐκδώσει καὶ κοινοποιήσῃ καὶ ὅσα ἐν τῷ μεταξὺ διέτρεξαν, διὰ νὰ φυλάξομεν τὴν συνέχειαν.

Ἡ Ἐπιτροπὴ τῆς Συνελεύσεως πρὸς τοὺς πληρεξούσιους τῆς Γ. Ἐθνικῆς Συνελεύσεως.

Ἡ Ἐπιτροπὴ τῆς Συνελεύσεως διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 112 προκηρύξεως συνεκάλεσεν εἰς νῆσον Πόρον τοὺς πληρεξούσιους, διὰ νὰ συνέλθωσι περὶ τὰ τέλη τοῦ Λύγουστον, καὶ νὰ δώσουν τέλος εἰς τὰς ἀναβληθείσας ἐργασίας τῆς Γ. τῶν Ἑλλήνων Ἐθνικῆς Συνελεύσεως, καὶ διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 145 διαταγῆς τῆς ἀποστέλλουσα ἐν ταύτῳ καὶ τὸν ἀστυνόμεν τῆς Συνελεύσεως, διέταξε τοὺς κατοίκους τῆς εἰρημένης νήσου, διὰ νὰ πρεσβιμάτουν τὰ ἀναγκαῖα διὰ τοὺς πληρεξούσιους καταλύματα.

Παρῆλθεν ὁ Σεπτέμβριος ὅλος, καὶ ὄχι μόνον δὲν ἐφάνη καθεὶς τῶν πληρεξουσίων διευθυνόμενος εἰς τὴν νῆσον ταύτην, ἀλλὰ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν παροικούντες εἰς Ναύπλιον καὶ διὰ προφορικῶν λόγων, καὶ δι' ἀναφορῶν ἰσχυροῦσαν τὴν Ἐπιτροπὴν τῆς Ἐθνικῆς Συνελεύσεως, ὅτι ἡ νῆσος αὕτη δὲν ἦτο ὁ ἀπαιτούμενος διὰ τὴν Ἐθνικὴν Συνέλευσιν τόπος, καὶ ἐζήτησαν μετ' ἐπιμονῆς, νὰ εὐκολύνῃ κάθε ἐμπόδιον ἢ Ἐπιτροπῇ, διὰ νὰ μὴ ἀναβάλλεται πλέον ἢ ἐναρξῇ τὰς ἐργασίας τῆς Συνελεύσεως.

Ἐξέδικε καὶ Β'. προκήρυξεν ἡ Ἐπιτροπὴ ὑπ' ἀριθ. 178, συγκαλοῦσα ἐκ νέου τοὺς πληρεξούσιους μετὰ προτροπῆς νὰ συνέλθωσιν ὅσον τάχος εἰς τὸν τόπον τῆς Συνελεύσεως, διὰ νὰ ἀρχίσωσι τὰς ἐργασίας τῶν· ἀλλὰ παρῆλθε καὶ ὁ Ὀκτώβριος ὅλος, καὶ οὐδὲ μικρὸν μέρος πληρεξουσίων ἐφάνη εἰς τὴν νῆσον Πόρον διευθυνόμενον.

Ἐξ ὅτ' ἤκουτε λοιπὸν ἡ Ἐπιτροπὴ τῆς Συνελεύσεως, καὶ ἐξ ὧν εἶδεν εἰς τὴν ἀναφορὰν τινῶν πληρεξουσίων, ἐπιληρηφρήθη ὅτι ἦτο ἀδύνατον νὰ συνέλθωσιν εἰς τὸν Πόρον οἱ πληρεξούσιοι, καὶ ἔπρεπεν ἀφεύκτως νὰ μετατεθῇ ὁ τόπος τῆς Συνελεύσεως, διὰ νὰ ἀφαιρεθῇ κάθε ἐμπόδιον, καὶ νὰ ἱσχυροθῶσιν αἱ ἐργασίαι τῆς, αἱ ὁποῖαι ἀπαιτοῦσι νὰ γένη, ὅσον ἐνδέχεται ταχύτερον, ἡ ἐναρξὶς τῶν διὰ τὰς κρίσιμους.

«Ἡ Κυβέρνησις ἐκλεξε τὴν Αἴγιναν...»

Επιτροπή Ελλάδας υπό τον Ανδρέα Ζαΐμη, δηλ ένα προσωρινό κυβερνητικό σώμα μέχρι να έλθει ο Καποδίστριας και να αναλάβει την διακυβέρνηση της χώρας. Η έδρα της επιτροπής αυτής ήταν αρχικά στο Ναύπλιο (Μπούττζι) αλλά επειδή οι Τούρκοι μετά το Μεσολόγγι, στράφηκαν εναντίον της Αθήνας και πολιορκήσαν την Ακρόπολη, αποφασίστηκε από τη Κυβέρνηση (τη Διοικητική Επιτροπή) **να μεταφερθεί η έδρα της στις 11 Νοεμβρίου 1826 στην Αίγινα**, προκειμένου να βρίσκεται κοντύτερα στην Αττική, όπου γινόταν οι μάχες. Η μετακίνηση αυτή, έγινε για λόγους ασφάλειας, αφού ήταν ένα νησί ελεγχόμενο πλήρως από τους Έλληνες, γιατί ήταν κοντά στα τότε ναυτικά κέντρα Ύδρα, Σπέτσες, Σαλαμίνα, Πόρο και Αθήνα και γιατί στο νησί υπήρχαν υποδομές που είχαν δημιουργήσει οι πρόσφυγες, όπως οι Ψαριανοί. Στην Αίγινα η Επιτροπή των Ψαριανών είχε εξασφαλίσει ηρεμία και τάξη, καθώς είχε πατάξει την πειρατεία που ασκούσαν στα γύρω νησιά και στην Αίγινα πειρατές.

Έτσι, στην ήσυχη και ασφαλή Αίγινα, μετέβησαν με το πλοίο «Ανακρέων» του Γεωργίου Μαλοκίνη, και εγκαταστάθηκαν τα 24 μέλη της προσωρινής Κυβέρνησης με πρόεδρο τον Ανδρέα Ζαΐμη και ο Πύργος του Μάρκελλου, έγινε κυβερνητικό μέγαρο. Η Αίγινα λοιπόν, από το Νοέμβριο του 1826 μέχρι τον Δεκέμβριο του 1827, λειτούργησε ως διοικητικό κέντρο και έδρευε εκεί η Διοικητική Επιτροπή, χωρίς να είναι ακόμα «πρωτεύουσα» του ανεξάρτητου κράτους (αφού το κράτος, τυπικά, δεν είχε ακόμα αναγνωριστεί). Για την εγκατάσταση των αξιωματούχων (Υπουργούς, πολιτικούς, στρατιωτικούς), οι πρόκριτοι της Αίγινας διέθεσαν 120 σπίτια, τα οποία η Επιτροπή των Ψαριανών φρόντισε να προετοιμάσει, μετακομίζοντας τους μέχρι τότε ενοίκους σε άλλα καταλύματα. Αρκετοί πρόσφυγες αναγκάστηκαν να μετακινηθούν, ενώ οι Αιγινήτες των οποίων τα σπίτια χρησιμοποιήθηκαν, υποχρεώθηκαν να μεταφερθούν έξω από την πόλη ή στα χωριά τους. Για τους επισκέπτες στο νησί, λειτουργούσαν στη παραλιακό μέτωπο δύο ξενοδοχεία, το «Hôtel de Trois Puissances» και αυτό του Γεωργίου ιατρού Ζωγράφου

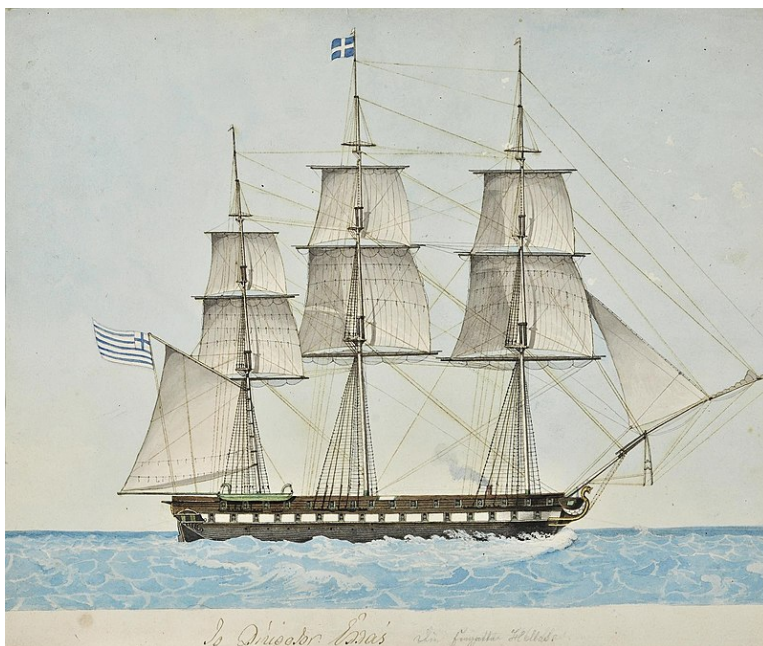
Η άφιξη του Κυβερνήτη Καποδίστρια στις 12 Ιανουαρίου του 1828, επικύρωσε την προϋπάρχουσα πραγματικότητα και η Αίγινα έγινε η πρώτη πρωτεύουσα της νεότερης Ελλάδας, μέχρι τον Οκτώβριο του 1829, που μεταφέρθηκε στο Ναύπλιο.

Η φρεγάτα Ελλάς στην Αίγινα

Η Ελληνική Επανάσταση ανέθεσε την άνοιξη του 1825, στον Ελληνοαμερικανό χρηματοδότη Ιάκωβο Ρικάνο και στον Κ. Μπότσαρη, την παραγγελία δύο φρεγατών στην Αμερική που θα διδόνταν τα ονόματα Ελπίς και Σωτήρ. Τα πλοία ξεκίνησαν να ναυπηγούνται στα ναυπηγεία Hudson της Νέας Υόρκης και κόστισαν 750.000 δολάρια, ένα τεράστιο ποσό για την εποχή. Κατά τη διάρκεια της ναυπήγησης τους τα

ναυπηγεία, χρησιμοποιώντας την εκεί νομοθεσία καθώς και άλλα αθέμιτα μέσα, απαίτησαν μεγαλύτερα από τα ήδη συμφωνημένα ποσά καθυστερώντας την ναυπήγηση των πλοίων. Τελικά, μετά από παρέμβαση της Αμερικανικής κυβέρνησης, κατέστη δυνατό να παραδοθεί μια μόνο η μία φρεγάτα που ονομάστηκε ΕΛΛΑΣ αντί ΕΛΠΙΣ. Η δεύτερη φρεγάτα, «Σωτήρ», κατασχέθηκε από τους δανειστές λόγω χρεών, και έτσι μόνο φρεγάτα ΕΛΛΑΣ, κατάφερε να φτάσει στην Ελλάδα με ξένο πλήρωμα.

Στις 13 (25 με το παλιό) Νοεμβρίου του 1826, η νεοναυπηγηθείσα στη Νέα Υόρκη,

φρεγάτα «ΕΛΛΑΣ» με 48 πυροβόλα των 16 λιβρών και 16 ολμοπυροβόλα των 42 λιβρών κατέπλευσε με ξένο πλήρωμα στο Ναύπλιο. Στην φρεγάτα Ελλάς, επέβαινε ο Βρετανός ναύαρχος Θωμάς Κόχραν (Thomas Cochrane), ο οποίος είχε προσκληθεί από την Διοικητική Επιτροπή της Ελλάδος (τη Προσωρινή Διοίκηση) και τη Φιλελληνική Επιτροπή του Λονδίνου, για να ηγηθεί του ελληνικού στόλου κατά την Επανάσταση.

Κυβερνήτης της φρεγάτας Ελλάς τοποθετήθηκε προσωρινά ο Κωνσταντίνος Κανάρης και στο πλοίο επέβαινε ο ναύαρχος Ανδρέας Μιαούλης. Όμως, η Ελλάς λόγω τεχνικών προβλημάτων και έλλειψης πληρωμάτων δεν έλαβε μέρος σε μεγάλες επιχειρήσεις το υπόλοιπο 1826 και το 1827, αλλά χρησιμοποιήθηκε ως ναυτική βάση, αγκυροβολημένη αρχικά στον Αργολικό **και μετά στην Αίγινα**.

Αργότερα, το Μάη του 1828, η φρεγάτα έλαβε μέρος στη ναυμαχία του κάβο Ματαπά, όπου βύθισε δύο τουρκικά πλοία. Δυστυχώς όμως το πλοίο αυτό είχε άδοξο τέλος, γιατί την 1 Αυγούστου 1831 πυρπολήθηκε στον Πόρο, από το Ναύαρχο Μιαούλη κατά τη στάση των Υδραίων εναντίον του Κυβερνήτη Καποδίστρια.

Ο πρώτος φανός του Ελληνικού κράτους στην Αίγινα

Ένα βράδυ στα **τέλη του 1826**, ο Κανάρης με φίλους του Ψαριανούς καπεταναίους που ζούσαν στην Αίγινα (Α. Ανδρουλής, Γ. Βαλέτης, Α. Κεφάλας, Κ. Χ. Γ. Κοτζιάς, Κ. Νικόδημος και Νικόλαος και Ιωάννης Χ' Αλεξανδρής), καθόταν στο αγαπημένο του καφενείο «Αθηνά» όταν συνέβη μπροστά στα μάτια τους ένα ναυτικό ατύχημα, που τους προβλημάτισε.

Ο καιρός ήταν κακός και η ορατότητα χαμηλή. Ένα μικρό Ψαριανό ιστιοφόρο κατέβασε τα πανιά και κωπηλατώντας προσπάθησε να εισέλθει στο λιμάνι για να βρεί καταφύγιο. Δεν κατάφερε όμως να μπει μέσα, γιατί μη βρίσκοντας την είσοδο του λιμανιού, τσακίστηκαν στα βράχια. Ένας ναύτης έχασε τη ζωή του και οι υπόλοιποι τραυματίστηκαν.

Το συμβάν αυτό προβλημάτισε τους καπετάνιους που αμέσως αποφάσισαν να αναλάβουν τη δαπάνη για να φτιάξουν και να τοποθετήσουν ένα φανάρι, στην είσοδο του λιμανιού. Ο φάρος ήταν ένα λαδοφάναρο ψηλά στο τρούλο της εκκλησίας του Αι Νικόλα του Θαλασσινού, του οποίου ο εφημέριος, υποσχέθηκε να το φροντίζει. Τα έξοδα κατασκευής και λειτουργίας καλύφθηκαν από τους Ψαριανούς πλοιάρχους και το φανάρι αυτό, αποτέλεσε τον πρώτο φανό για τους ναυτιλομένους του Ελεύθερου Ελληνικού κράτους. Αργότερα επί Καποδίστρια, ο φανός αυτός αντικαταστάθηκε με άλλο πιο σύγχρονο.

Η επίσκεψη του αρχηγού του Ελληνικού στόλου, ναυάρχου Κόχραν

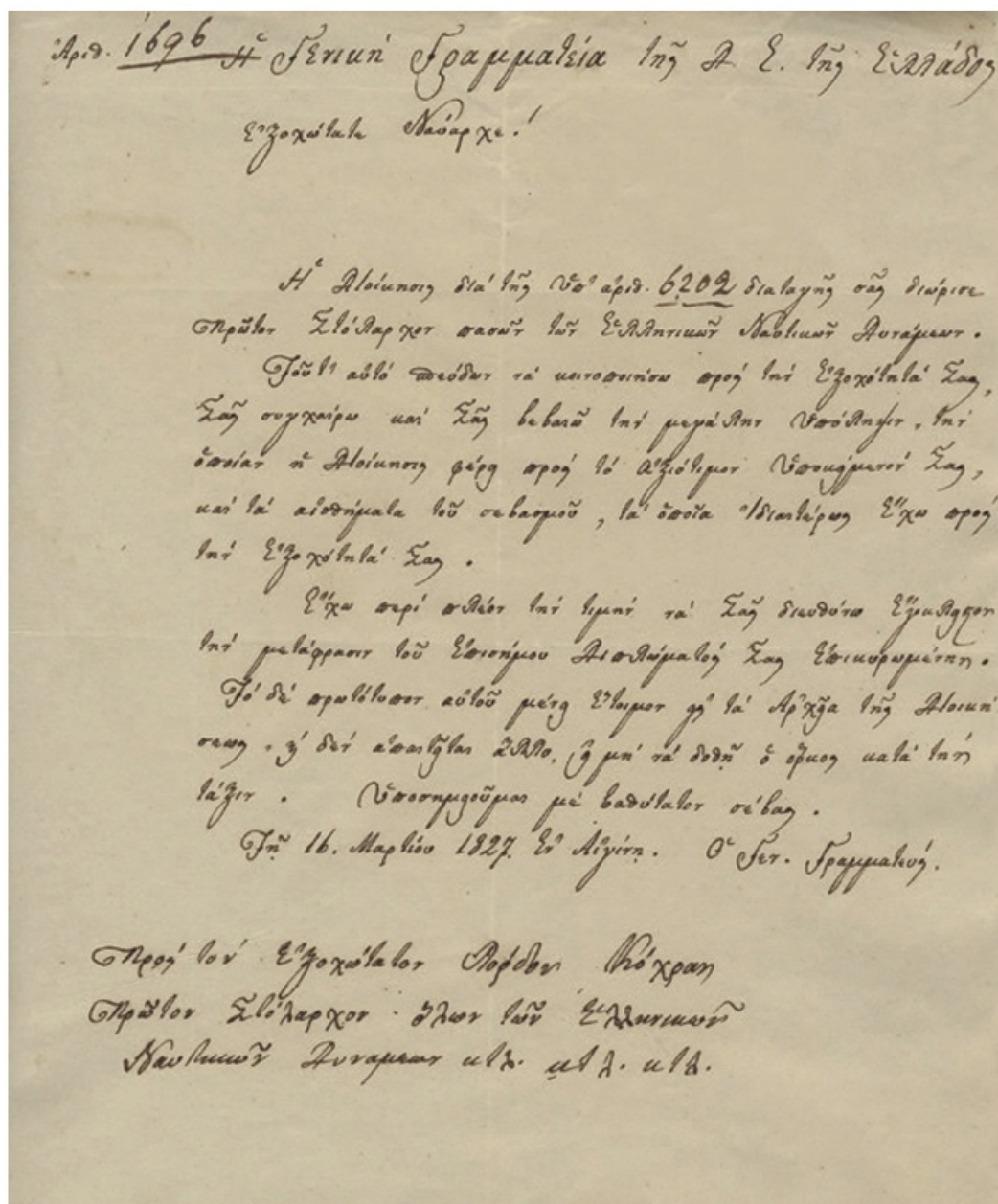
Στις **14 Οκτωβρίου 1827**, ο **Βρετανός ναύαρχος Κόχραν (Cochrane)**, αφίχθηκε στην Αίγινα όπου είχε ήδη καταπλεύσει η φρεγάτα Ελλάς, για να ενημερωθεί για να επιθεωρήσει το πλοίο και για να παραλάβει αρχηγός του Ελληνικού στόλου. Ο Κόχραν είχε διοριστεί από τον Μάρτιο του 1827, Στόλαρχος των

Ελληνικών
Ναυτικών
Δυνάμεων.

Η Αίγινα
λειτουργούσε τότε
ως ναυτικό κέντρο,
είχε τις αποθήκες
του στόλου και
φιλοξενούσε
σημαντικές
συνεδριάσεις. Ήταν
μια **ασφαλής και
προσβάσιμη** βάση
για την έναρξη της
δράσης του στόλου
στο Αιγαίο, Ευβοϊκό
και στο Κορινθιακό
Κόλπο.

Ο Κόχραν, στις
ενημερωτικές και
εθιμοτυπικές
επισκέψεις στο νησί,
επειδή απουσίαζε ο
Κανάρης,
επισκέφτηκε στο
σπίτι τους κοντά στο
λιμάνι τη σύζυγο του
Δέσποινα.

Για την επίσκεψη
αυτή ο ναύαρχος
Κόχραν αναφέρει
χαρακτηριστικά στο

Διορισμός του Λόρδου Τ. Κόχραν, ως Πρώτου Στόλαρχου των ελληνικών ναυτικών δυνάμεων από τη Γενική Γραμματεία της Διοικητικής Επιτροπής της Ελλάδος. Αίγινα, 16 Μαρτίου 1827

Γ.Α.Κ. - Κεντρική Υπηρεσία, Αρχείο Διοικητικής Επιτροπής

έργο του «περιπλανήσεις στην Ελλάδα (Wanderings in Greece) τα εξής:

«Συζητήσαμε με τη σύζυγο του Canaris μέσω του καπετάνιου μου και την βρήκα ως ευχάριστη συνομιλήτρια, όπως ήταν ευχάριστη και στην εμφάνιση. Οι Ψαριανές γυναίκες είναι περισσότερο σαν τους αρχαίους Έλληνες, από κάθε άλλη γυναίκα στην Ελλάδα. Τα σκούρα μπλε μάτια με τα μακριά βλέφαρα, είναι το χαρακτηριστικό των Ψαριανών γυναικών και η σύζυγος του Κανάρη τα είχε σε εξέχοντα βαθμό, σαν αλαβάστρινα. Το κεφάλι της ήταν στην ιδιόμορφη μόδα της χώρας της, η οποία είναι αρκετά διαφορετική από εκείνες από την Ύδρα. Γύρω από το κεφάλι της είχε διπλωμένο ένα μακρύ άσπρο μαντήλι».

Η Καποδιστριακή περίοδος

Ο Ιωάννης Καποδίστριας ήλθε στην Ελλάδα ως Κυβερνήτης του νεοσύστατου ελληνικού κράτους με το Αγγλικό πλοίο **Ουάρσπιτ** (HMS Warspite), που συνοδευόταν από τη Ρωσική φρεγάτα Ελένη και τη Γαλλική κορβέτα Ήρα.

Στο σημείο αυτό, αξίζει να αναφερθούμε πως το «ακρόπρωρο» από τη λέμβο του πλοίου «Ελένη», που ο πλοίαρχος του προσέφερε στον Καποδίστρια ως δώρο επειδή αυτός εξέφρασε τον θαυμασμό του γι' αυτό, εκτίθεται στο μουσείο Μπενάκη.

Το πλοίο με τον Καποδίστρια κατευθυνόταν από την Μάλτα στην Αίγινα, αλλά λόγω καιρού προσέγγισε στο Ναύπλιο την 6/7 Ιανουαρίου 1828. Μετά τη βελτίωση των συνθηκών στις 9 Ιανουαρίου, αυτό συνέχισε το ταξίδι για να καταπλεύσει στις **11 Ιανουαρίου 1828**, στην Αίγινα, την πρωτεύουσα της Ελλάδας, μεταφέροντας τον Κυβερνήτη της.

Ο Καποδίστριας, τη μεθεπόμενη της αφίξεώς του, επισκέφθηκε στην οικία του, τον γνώριμο του Κωνσταντίνο Κανάρη, θέλοντας έτσι να τον τιμήσει προσωπικά. Επίσης ο Καποδίστριας ζήτησε τότε από τον προσωρινό διοικητή της Αίγινας, όπως η φρουρά που θα του διατεθεί, να είναι από Ψαριανούς «ως έχοντων πάσαν μου την εμπιστοσύνην» όπως χαρακτηριστικά έγραψε.

Επειδή όταν ο Καποδίστριας ήλθε στην Ελλάδα, αρκετοί τον κατηγόρησαν σαν ένα «ξένο» που ήρθε από το πουθενά, η Επιτροπή των Ψαριανών στις 17 Απριλίου 1828 τον ανακήρυξε μέλος της κοινότητας των Ψαριανών και του έστειλε σχετική επιστολή και δίπλωμα. Την επιστολή διαβάζουμε στην Γενική Εφημερίδα της εποχής, ενώ το δίπλωμα δεν διασώθηκε. Ο Κυβερνήτης αποδέχτηκε την τιμή και μάλιστα ως πολίτης των Ψαρών κατέθεσε στην Εθνική Τράπεζα, 100 τάλληρα με σκοπό να συγκεντρωθούν τα 5.000 τάλληρα που αναγκαιούσαν για τις ανάγκες της κοινότητας ότε, ήτοι περίθαλψη ορφανών, μέριμνα χηρών και εξαγορά αιχμαλώτων.

Στις **26 Ιανουαρίου 1828**, ο Καποδίστριας ορκίστηκε Κυβερνήτης στη μητρόπολη της Αίγινας, στην οποία παρευρίσκεται και ο Κωνσταντίνος Κανάρης και αμέσως μετά, η φρεγάτα Ελλάς, με προσωρινό κυβερνήτη τον Κωνσταντίνο Κανάρη, έγινε η ναυαρχίδα του νέου επίσημου Εθνικού Στόλου παραμένοντας αγκυροβολημένη έξω από το λιμάνι της Αίγινας.

Ο Κανάρης στήριξε από την πρώτη μέρα, τον πρώτο κυβερνήτη της ανεξάρτητης Ελλάδος και ήταν ένα από τα ελάχιστα πρόσωπα στα οποία ο Καποδίστριας είχε απόλυτη εμπιστοσύνη.

Επειδή ο Καποδίστριας είχε δώσει προτεραιότητα στην εξάλειψη της πειρατείας, ανέθεσε αμέσως στον Μιαούλη την πάταξη της και την εξάλειψη των πειρατών και πειρατικών σκαφών. Ο Κανάρης, αρχικά ως υφιστάμενος του Μιαούλη και μετά ως διοικητής Μοίρας πλοίων, συνεισέφερε και αυτός τα μέγιστα στη καταστροφή ή κατάσχεση των πειρατικών πλοίων στις Βόρειες Σποράδες, Γραμβούσα, Μάνη, Άθωνα, και Κυκλάδες. Επίσης ο Καποδίστριας συγκρότησε «Εθνικό στόλο» και δημιούργησε ένα ναύσταθμο στον Πόρο.

Στις **14 Απριλίου 1828** κηρύχτηκε Ρωσοτουρκικός πόλεμος, οι Οθωμανοί ηττήθηκαν και **στις 2-9-1829** υπογράφηκε η Συνθήκη της Ανδριανούπολης, όπου στο Άρθρο 10 κατοχυρώθηκε η ανεξαρτησία της Ελλάδος. Ο Καποδίστριας όχι μόνο πέτυχε την ανεξαρτησία της Ελλάδος, αλλά επεξέτεινε και τα σύνορα συμπεριλαμβάνοντας και την Στερεά Ελλάδα.

Αρ. 873. Πρὸς τὸν Ἐξοχώτατον Κυβερνήτην
τῆς Ἑλλάδος.

Ἐξοχώτατε!

Ἀσθμαίνοντες οἱ πολῖται Ψαρρῖανοὶ ἐποθοῦσαμεν τὴν μακαρίαν ὄραν τῆς ἐλευσεώς σας εἰς τοὺς κόλπους τῆς πατρίδος. Αἱ μεγάλαι θυσίαι μας, τὰ ποταμηδὸν χυθέντα αἱματά μας, ἐν ἐνὶ λόγῳ ὅλοι οἱ ἀγῶνές μας ἐκινδύνευον νὰ ματαιωθῶσιν, ἐὰν δὲν εἰσάγετο εἰς τὸ ἔθνος ἡ τόσον ἐποθυμένη παρ' ἡμῶν εὐταξία, καὶ δὲν ἐπεχειρεῖτο ἡ ἔθνηκὴ αὐτοῦ ἀνάπλάσις. Εἰς τὴν Ἐξοχώτητά σας ἀπέκειτο κατ' εὐδοκίαν τῆς Θείας προνοίας τὸ νὰ κατορθώσητε τὸ μέγα καὶ δυσκατέργαστον τοῦτο ἔργον, τὸ ὁποῖον καὶ ἤδη πρίσθαινει εὐτυχῶς ἀλλ' ἐπειδὴ μὲ λῦπην μας παρατηροῦμεν εἰς τὴν ὑπ' Αρ. 1326 εἰδοποίησίν σας πρὸς τὸ Πανελλήμιον, ὅτι μὲ ὅλους τοὺς ἀγῶνας καὶ προσπάθειάς σας πρὸς σωτηρίαν τοῦ ἔθνους λογίζεσθε εἰσέτε ὡς ξένος, ἡμεῖς μὴ ἀνεχόμενοι νὰ ἀκούωμεν τὸ τοιοῦτον ἀπεφατίζομεν ὁμογνωμότως ὅλοι οἱ πολῖται Ψαρρῖανοὶ ἐπὶ κοινῇ συνελεύσεως, καὶ σὰς ψηφίζομεν πολίτην Ψαρρῖανὸν διὰ τοῦ ψηφίσματος ὑπ' Αρ. 872, τὸ ὁποῖον λαμβάνομεν τὴν τιμὴν νὰ σὰς ἐγκλείσωμεν, συγχαιρόμενοι μεθ' ἡμῶν αὐτῶν διὰ ταύτην μας τὴν πολυτιμὴν ἀπόκτησιν.

Δέξασθε, Ἐξοχώτατε, τὴν ὁμολογίαν τῶν αἰσθημάτων τοῦ σεβασμοῦ καὶ τῆς πλεον ὑψηλῆς τιμῆς καὶ ἀφοσιώσεως, μὲ τὰ ὁποῖα καὶ ὑπεφαινόμεθα.

Ἐν Αἰγίνῃ, τῇ 17 Ἀπριλλίου 1828.

Ἡ Δημογεροντία τῶν Ψαρρῖανῶν.

Νικόλαος Χ. Ἀλεξανδρῇ.

Νικόλαος Χ. Δ. Κοτζιά.

Νικόλαος Χ. Γ. Ἀργύρη.

Απόσπασμα ἀπὸ τὴ «Γενικὴ εφημερίς»

ΟΙ ΛΙΜΕΝΕΣ
ΚΑΙ Η ΠΟΛΙΣ ΤΗΣ ΑΙΓΙΝΗΣ
ὡς εἶχον κατὰ τὸ ἔτος 1839.

ΥΠΟΜΝΗΜΑ: Α—Ναὸς Ἀφροδίτης. — Β=Πιθανὴ θέσις τοῦ σταδίου. — Γ=Πιθανὴ θέσις τοῦ Ἀλοκίου. — Δ=θέσις «Βάρδια». — Ε=Πιθανὴ θέσις τοῦ θιάτρου. — Ζ=Τὰ πρὸ τῶν λιμένων τεχνητὰ ἀβαθῆ, τὰ ὀνομαζόμενα «μῶλοι». — Η=Ὁ ὡς «Κρυπτός Λιμὴν» θεωρούμενος. — Θ=Ὁ ΒΑ τοῦ «Κρυπτοῦ λιμένος» κυματοθραύστης. — Ι=Ὁ κάτωτος τῷ προηγουμένῳ, ἀριστερὰ δὲ τῷ εἰσπλέοντι τὸν «Κρυπτὸν λιμένα» κυματοθραύστης. — Κ=Ὁ δεξιὰ τῷ εἰσπλέοντι τὸν «Κρυπτὸν λιμένα» κυματοθραύστης ἀποτελῶν νοτιήν συνέχειαν τοῦ προηγουμένου καὶ ἀπολήγων εἰς τὸν ἀγκῶνα Ο ἀπὸ τὸν ὅποιον ἤρχιζεν ὁ ΒΑ λιμενοβραχίον τοῦ ἐμπορικοῦ λιμένος. — Λ=Ὁ ἐμπορικὸς λιμὴν ὁ ὅποιος ἤνοῦτο πρὸς τὸν «Κρυπτὸν λιμένα», διὰ πόρου μεταξὺ Σ καὶ Τ ὅστις ἔχει ἤδη χερσῶθῃ. — Μ=Ὁ ΒΑ κυματοθραύστης τοῦ ἐμπορικοῦ λιμένος, ἀρχόμενος ἀπὸ τὸν ἀγκῶνα Ο καὶ καταλήγων εἰς τὴν Ν. — Ν=Πλατεία εἰς ἣν ποτὶς πύργος ἀμυντικὸς καὶ ἤδη ὁ Ἅγιος Νικόλαος ὁ Θαλασσιῶς. Μεταξὺ Ν καὶ Ο εἶναι ἡ μεγίστη στενότης τοῦ στομίου τοῦ ἐμπορ. λιμένος ἥτις ἐκλείετο δι' ἀλύσεως. — Ξ=ὁ νότιος κυματοθραύστης, «Κί» σήμερον ὀνομαζόμενος, τοῦ ἐμπορ. λιμένος. — Ο=Πλατεία ἐπέχουσα τὴν θέσιν τοῦ ποτὶς ἐπιθαλασίου πύργου Μπουρτζι. Εἰς τὸ ἄκρον αὐτῆς ὁ πράσινος φανός. — Π=Ἡ ἀποβάθρα εἰς ἣν τὸ πρῶτον ἀπεβίβασθη ὁ Καποδίστριας, ἐμπροσθεν τῆς κατόπιν ἀνεγερθείσης οἰκίας Καλοῦ. — ΡΝ=ὁ ΒΑ ἑξωτερικὸς κυματοθραύστης τοῦ ἐμπορικοῦ λιμένος, συνεχίζων τὸν Μ ἀπὸ τοῦ Ἀγίου Νικολάου τοῦ Θαλασσινοῦ εἰς Ρ ὁ ἐρυθρὸς φανός. — Σ=Ἡ πρὸ τοῦ μεγάρου Βογιατζή ἐκτίσις, ἥτις ἄλλοτε ἦτο θάλασσα συνδέουσα τὸν Κρυπτὸν καὶ τὸν ἐμπορικὸν λιμένα. Τῷ 1810 διεκρίνοντο ἐκεῖ ἱχθυήσοικα. — Τ=Ἡ θέσις τῆς Σπιτάρας τοῦ Ν. Λογοθέτη, ἐν ᾗ τὸ πρῶτον τοῦ ἐπισήμου Κράτους τυπογραφεῖον. — Υ=Ἡ Μητροπολις, ἡ ὁποία ἐχρησίμευσε καὶ ὡς Βουλευτήριον καὶ ἐν ᾗ ὀρκίσθη ὁ Κυβερνήτης. — Φ=Ὁ παλαιὸς ναὸς τῆς Παναγίας ἐν ᾗ ἐκκλησιάζοντο κατὰ προτίμησιν οἱ Ψαριανοί. — Χ=Τὸ «Παλάτι τοῦ Μπαρμπαγιάννη», δηλαδὴ τὸ Κυβερνέιον. — Ψ=Τὸ Ὀρφανοτροφεῖον, τὸ Μουσεῖον καὶ ἡ Σχολὴ τῶν Ἐθελπίδων. Ἡ δὲ τὸ κτεῖρον χρησιμοποιεῖται ὡς φυλακὰ. — Ω=Ἡ πρὸ αὐτοῦ ἐκτίσις «Χωράφι». — α=Ὁπου ὑπῆρχεν ἡ οἰκία τοῦ Πετρόμπεη. — μ=Ὁπου ὑπῆρχεν ἡ οἰκία τοῦ Μαλουκά, ἐν ᾗ τὸ πρῶτον σχολεῖον τοῦ ἀναγεννηθέντος Κράτους. — ν=Ἡ οἰκία τοῦ Κωνσ. Κανάρη διατηρουμένη ἀριστα. — ς=Οἰκία Βαρβάκη ἀριστα διατηρουμένη. — φ=Ὁ λόφος εἰς οὗ τὴν Ν κλιτὺν ἡ φανερωμένη.

Η ΣΥΝΕΧΙΣΗ ΤΗΣ ΔΡΑΣΗΣ ΤΟΥ ΚΑΝΑΡΗ ΩΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟΣ

α. Δεύτερη προσπάθεια πυρπόλησης του Αιγυπτιακού στόλου στην Αλεξάνδρεια.

Λίγο πριν τη Ναυμαχία του Ναυαρίνου (20/10/1827), ο Κανάρης έλαβε εντολή για **δεύτερη αποστολή** στην Αλεξάνδρεια, με στόχο και πάλι τον αιγυπτιακό στόλο που απειλούσε την Πελοπόννησο.

Η αποστολή εκτελέστηκε τον **Σεπτέμβριο του 1827**, αλλά και πάλι απέτυχε λόγω των κακών καιρικών συνθηκών και των αυξημένων μέτρων ασφαλείας που είχαν στο λιμάνι.

β. Καταπολέμηση της πειρατείας στο Βόρειο Αιγαίο.

Μετά την επιχείρηση αυτή, ο Κανάρης ανέλαβε διοικητής ναυτικής μοίρας Βορείου Αιγαίου και επιχειρούσε για τη καταπολέμηση της πειρατείας. Σε έγγραφο του Αγίου Όρους διαπιστώνεται ότι το λιμανάκι της Δάφνης φιλοξενούσε συχνά τον Κανάρη με το πλοίο του «ΓΛΑΥΚΟΣ» καθώς και τα υπόλοιπα πλοία της Μοίρας.

γ. Συμμετοχή σε πυρπόληση μιας Τουρκικής κορβέτας.

Στις **30 Μαΐου 1828**, ο Κανάρης συμμετέχει σε επιχείρηση πυρπόλησης μιας νεοαποκτηθείσας τουρκικής κορβέτας στη Μυτιλήνη, με την υποστήριξη και συνδρομή του Μιαούλη που ήταν επί της φρεγάτας Ελλάς. Αυτή ήταν και η τελευταία «πυρπολική» ενέργεια του Κανάρη, πριν αυτός επιστρέψει στην Αίγινα. Ο Κανάρης ήταν πλέον ο πιο διάσημος «πυρπολητής», μια λέξη που προσδιόριζε τον κυβερνήτη του μπουρλότου, ο οποίος ήταν και ο τελευταίος που το εγκατέλειπε αφού προηγουμένως του είχε βάλει φωτιά.

δ. Επιστροφή στην Αίγινα και διορισμός ως φρούραρχος της Μονεμβασιάς.

Στις **9 Ιουνίου 1828** ο Κανάρης επέστρεψε στην Αίγινα και αργότερα διορίστηκε από τον Καποδίστρια Φρούραρχος της Μονεμβασιάς, σε αντικατάσταση του Κ. Μαυρομιχάλη. Ο Κανάρης αναγκάστηκε να μετακινηθεί στη Μονεμβασιά, ενώ η οικογένειά του παρέμεινε στην Αίγινα όπου είχε ήδη δημιουργήσει κοινωνικές συναναστροφές και δραστηριότητες. Ο Κανάρης έμεινε στη Μονεμβασιά περίπου ένα χρόνο, έχοντας στη διάθεσή του πενήντα Ψαριανούς και τη βρικογολέτα «Φιλοκτήτης» με καπετάνιο το Μ. Κυπαρίσση, απ' όπου εκτελούσε επιχειρήσεις κυρίως για την καταστολή της πειρατείας στη νότια Πελοπόννησο.

ε. Ο Κανάρης ως διοικητής Μοίρας πλοίων συνεχίζει τη καταπολέμηση της πειρατείας

Τον **Οκτώβριο του 1829** η Κυβέρνηση της Ελλάδας μεταφέρθηκε στο Ναύπλιο και ο Κων. Κανάρης ανέλαβε διοικητής μιας Μοίρας πλοίων του στόλου συμβάλλοντας και αυτός ουσιαστικά, στην πάταξη και την εξάλειψη της πειρατείας στις Ελληνικές θάλασσες.

στ. Η καταστολή της ανταρσίας των Υδραίων ναυάρχων το 1831 από τον Κανάρη

Η συνεργασία Μιαούλη - Καποδίστρια δεν κράτησε πολύ και σύντομα οι δύο άνδρες ήλθαν σε σύγκρουση λόγω της πολιτικής του Καποδίστρια απέναντι στους υδραίους πλοιοκτήτες, που ζητούσαν προνομιακή μεταχείριση σε αντάλλαγμα της συμβολής τους στον Αγώνα. Επίσης, επειδή το μεταρρυθμιστικό έργο του Καποδίστρια, ενόχλησε τους ισχυρούς γαιοκτήμονες της Πελοποννήσου και τους πλούσιους Υδραίους πλοιοκτήτες, περί τις **15 Ιουλίου 1831** ο Μιαούλης με τους Υδραίους Σαχτούρη, Κριεζή, Σαχίνη, κ.α., ωθούμενοι από τον Μαυροκορδάτο επαναστάτησαν κατά του Καποδίστρια. Ο Καποδίστριας τότε διέταξε τον αποκλεισμό της Ύδρας με τα πλοία του εθνικού στόλου που ναυλοχούσαν στον Πόρο, αλλά ο Μιαούλης, ηγέτης πλέον της αντικαποδιστριακής παράταξης, μόλις ενημερώνεται για τη διαταγή, καταλαμβάνει τη φρεγάτα «Ελλάς» και μερικά άλλα πλοία που ήταν στο ναύσταθμο του Πόρου. Ο Μιαούλης είχε προσπαθήσει να προσελκύσει στην επανάσταση και τον

Κανάρη, κυβερνήτη τότε της κορβέτας «Σπέτσαι», αλλά ο Κανάρης, παρόλη την μεγάλη εκτίμηση και σεβασμό που του είχε, δεν προσχώρησε. Πίστευε ότι αυτό ήταν κατά της πατρίδας!

Με το ξέσπασμα λοιπόν της ανταρσίας των Υδραίων ναυάρχων, ανατέθηκε από τον Καποδίστρια στον Κανάρη η αρχηγία του στόλου και διατάχθηκε να καταστείλει την ανταρσία. Ο Κανάρης έπλευσε τότε με δύο καράβια (Σπέτσαι και Κίμβρος) προς τον Πόρο, όπου με τη βοήθεια των Ρωσικών πολεμικών πλοίων υπό τον ναύαρχο Ρίκορντ, απέκλεισε τον Πόρο, κατέστειλε την ανταρσία των Υδραίων ναυάρχων και ανακατέλαβε τον ναύσταθμο. Πιο συγκεκριμένα, τα Ρωσικά πλοία απέκλεισαν το ναύσταθμο και περιπολούσαν έξω από αυτόν. Ο Μιαούλης που ήταν στη φρεγάτα ΕΛΛΑΣ, τα παρακολουθούσε, δεν πίστευε ότι θα του επιτίθεντο και περίμενε τους Άγγλους και Γάλλους αντιπροσώπους με προτάσεις συνθηκολόγησης. Κάποια στιγμή ο Μιαούλης, εκτίμησε εσφαλμένα τις κινήσεις των Ρωσικών πλοίων ως επιθετικές και προκειμένου να πέσουν τα πλοία του στα χέρια των Ρώσων, αποφάσισε να τα καταστρέψει. Τα γεγονότα που έλαβαν χώρα, ήταν ντροπιαστικά και ολέθρια για τη χώρα. Ο Μιαούλης την 1 Αυγούστου 1831, έβαλε φωτιά και έκαψε το πιο σύγχρονο πολεμικό πλοίο της χώρας, τη φρεγάτα «ΕΛΛΑΣ», καθώς και τις κορβέτες «ΥΔΡΑ» και «Εμμανουήλ». Ο Κανάρης χαρακτήρισε την πράξη αυτή ως «αιώνιο ανάθεμα» ο δε Μιαούλης, πολύ αργότερα, αναφερόμενος στα γεγονότα αυτά είπε μετανοιωμένος: «Έκαψα το σπίτι μου!».

Την περίοδο εκείνη, οι πολίτες της χώρας ήταν χωρισμένοι σε τρεις φανατισμένες ομάδες, τους Αγγλόφιλους, Γαλλόφιλους και Ρωσόφιλους. Ο δε Κανάρης, μετά την καταστολή της στάσης και ανακατάληψης του ναυστάθμου, συγκρούστηκε με τους αγγλόφιλους και τους αντικυβερνητικούς της Ύδρας και κινήγησε παντού στη Πελοπόννησο τους ξεσηκωμένους Υδραίους και Μανιάτες. Ο Πετρόμπεης Μαυρομιχάλης που ήταν γερουσιαστής στο Ναύπλιο, πήγε στη Μάνη με την υπόσχεση να ησυχάσει τους Μανιάτες, όμως προσπάθησε να τους επηρεάσει κατά του «τυράννου» Καποδίστρια! Για τον λόγο αυτό ο Κανάρης, κατόπιν διαταγής της κυβέρνησης, τον συνέλαβε στο Κατάκολο τον Φεβρουάριο 1831 και τον οδήγησε στο Ναύπλιο όπου χωρίς δίκη καταδικάστηκε και φυλακίστηκε. Αυτό δε το γεγονός ήταν η αφορμή για την δολοφονία του Καποδίστρια αργότερα.

ζ. Η παραίτηση του Κανάρη από το ναυτικό

Ο Κανάρης το Σεπτέμβριο του 1831, αμέσως μετά τη δολοφονία του Καποδίστρια, παραιτήθηκε από το Ναυτικό και κατέφυγε απογοητευμένος και λυπημένος με την οικογένειά του στην Ερμούπολη της Σύρου.

η. Η επιστροφή του Κανάρη στο ναυτικό και η συνέχιση του έργου ως στρατιωτικός

Με την εγκαθίδρυση της βασιλείας το Φεβρουάριο του 1833, ο Όθωνας (η 3μελής αντιβασιλεία λόγω μη ενηλικίωσης) τον επανέφερε στο Ναυτικό με το βαθμό του πλοιάρχου Γ τάξεως και του ανέθεσε την διοίκηση της μοίρας των «Δυτικών Παραλίων».

Το 1834 ο Κανάρης ανέλαβε μια διπλωματική αποστολή και επισκέφθηκε τη Ρωσία για να ενισχύσει τις σχέσεις μεταξύ των δύο χωρών και μετά την επιστροφή του και την κατάρτιση του Ναυτικού Μητρώου των Αξιωματικών του Πολεμικού Ναυτικού, ο Κανάρης έλαβε τον βαθμό του Πλοιάρχου Β΄ Τάξης ενώ το 1835 που ο Όθωνας ενηλικιώθηκε και έληξε η Αντιβασιλεία έλαβε το Βαθμό του Πλοιάρχου Α΄ Τάξεως.

Το Μάρτιο του 1837, ο Κανάρης ανέλαβε τη διοίκηση της «Ανατολικής Μοίρας» και ασχολήθηκε πάλι με την καταπολέμηση της πειρατείας σε όλο το Αιγαίο και τα Μικρασιατικά παράλια.

Τον Μάρτιο του 1841 ο Κανάρης διορίστηκε αρχηγός και στις δύο μοίρες που ενώθηκαν σε μία και σχηματίστηκε η «Διοίκηση Ναυτικής μοίρας Βασιλείου της Ελλάδος».

Το 1843 παρέλαβε διοικητής του ναυστάθμου Πόρου, όπου έθεσε τις βάσεις επισκευής και επιθεώρησης των πολεμικών πλοίων της χώρας και αργότερα, αν και δεν τον συμπαθούσε ο βασιλιάς Όθων, προήχθη σε Υποναύαρχο. Ο βαθμός του Αντιναυάρχου του απονεμήθηκε τιμής ένεκεν, πολύ αργότερα, το 1861.

ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ ΚΑΝΑΡΗ ΣΕ ΕΘΝΟΣΥΝΕΛΕΥΣΕΙΣ

Το 1826, ο Κωνσταντίνος Κανάρης καθορίστηκε πληρεξούσιος των Ψαρών και συμμετείχε στις παρακάτω εθνοσυνελεύσεις:

α. στην Εθνοσυνέλευση του Άργους (1826) η οποία είχε συγκληθεί από Γεώργιο Κουντουριώτη και άλλους πολιτικούς εν μέσω έντονων εσωτερικών διαφωνιών και στρατιωτικών κρίσεων, ως προσπάθεια αναβίωσης της Εθνοσυνέλευσης που είχε ξεκινήσει νωρίτερα στην Πιάδα (Επίδαυρο).

β. στη Γ' Εθνοσυνέλευση της Τροιζήνας (19 Μαρτίου – 5 Μαΐου 1827) η οποία είναι από τις σημαντικότερες, καθώς ψήφισε νέο Σύνταγμα (Πολιτικό Σύνταγμα της Ελλάδος, 1827) και στις 27 Μαρτίου 1827 εξέλεξε τον Ιωάννη Καποδίστρια ως Κυβερνήτη της Ελλάδας.

γ. στη Δ' Εθνοσυνέλευση (Άργος – Ναύπλιο, 1829) που συγκλήθηκε από τον Καποδίστρια για να οργανώσει το νεοσύστατο κράτος. Ο Κανάρης συμμετείχε και ως αντιπρόσωπος των Ψαρών και ως εκπρόσωπος των ναυτικών νησιών εν γένει. Η Εθνοσυνέλευση αυτή δεν είχε καθολική συμμετοχή, καθώς πολλές περιοχές ήταν υπό κατοχή ή εμφύλιες έριδες, αλλά περιλάμβανε σημαντικές μορφές.

δ. στην Ε' Εθνοσυνέλευση (1832 – Άργους και Ναυπλίου): που συγκλήθηκε μετά τη δολοφονία του Ιωάννη Καποδίστρια και κατά την περίοδο της αναρχίας. Η Εθνοσυνέλευση αυτή αποδέχθηκε και επικύρωσε την επιλογή του Όθωνα ως Βασιλιά μετά την απόφαση των Μεγάλων Δυνάμεων

Ο ΚΑΝΑΡΗΣ ΣΤΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΖΩΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Το 1843, σε μια περίοδο έντονων κομματικών αντιπαραθέσεων, ο Κανάρης διορίστηκε γερουσιαστής και αναμίχθηκε ενεργά στη πολιτική με το Ρωσικό Κόμμα.

Μετά την Επανάσταση της 3ης Σεπτεμβρίου 1843 ο Κανάρης ανέλαβε υπουργός των Ναυτικών στη νέα κυβέρνηση υπό τον Ανδρέα Μεταξά και αργότερα, όταν αυτός παραιτήθηκε, ανέλαβε προσωρινός πρόεδρος της κυβέρνησης μέχρι τις 30 Μαρτίου 1844.

Επί κυβερνήσεως Ιωάννη Κωλέττη ανέλαβε το υπουργείο των Ναυτικών, ενώ στις 15 Οκτωβρίου έγινε πρωθυπουργός μέχρι το Δεκέμβριο του 1849. Το 1854 ανέλαβε πάλι υπουργός των Ναυτικών στην κυβέρνηση Αλέξανδρου Μαυροκορδάτου.

Το 1862 του ανατέθηκε από τον Όθωνα η εντολή σχηματισμού κυβέρνησης την οποία ο Κανάρης δεν σχημάτισε ποτέ, κυρίως λόγω της άρνησης του βασιλιά να αποδεχθεί τα πρόσωπα που του πρότεινε για υπουργούς. Οι υπουργοί που πρότεινε είχαν σχεδόν όλοι επαναστατικές απόψεις και δίδοντας στο βασιλιά τον κατάλογο των υπουργών του ανέφερε πως μόνο με τέτοια πρόσωπα στη κυβέρνηση, θα

μπορούσε να διατηρηθεί η τάξη στη χώρα και να σωθεί η μοναρχία. Ο Όθωνας όμως αρνήθηκε και μετά μεταβίβασε την εντολή στον Ιωάννη Κολοκοτρώνη.

Λόγω της αντιπαράθεσης αυτής, ο Κανάρης εντάχθηκε στην αντιοθωνική τριανδρία (Δημ. Βούλγαρης, Κων. Κανάρης, Μπενιζέλος Ρούφος) που σχημάτισε μια προσωρινή κυβέρνηση και ανάγκασαν τον Όθωνα να παραχωρήσει Σύνταγμα. Έκτοτε ο Κανάρης ήταν στην αντιπολίτευση και φυσικά εναντίον

της πολιτικής του Όθωνα, την οποία θεωρούσε αυταρχική και επιβλαβή για τα ελληνικά πράγματα. Η στάση του αυτή και οι θέσεις του εν γένει, ήταν που συνέβαλαν στην έξωση του Όθωνα το 1862.

Στην κυβέρνηση Ρούφου, ο Κανάρης διετέλεσε υπουργός ναυτικών. Στη συνέχεια, την άνοιξη του 1863, πήγε ως επικεφαλής επιτροπής στη Κοπεγχάγη (Δανία), για να προσφέρει το στέμμα του ελληνικού θρόνου στο δευτερότοκο γιο του Δανού βασιλέα Χριστιανού Α', τον Γεώργιο Α'.

Στις 5 Μαρτίου 1864, ο Κανάρης σχημάτισε κυβέρνηση αναλαμβάνοντας την πρωθυπουργία. Μετά από ένα μήνα παραιτήθηκε και σχημάτισε και πάλι κυβέρνηση, η οποία παρέμεινε επί ένα χρόνο στην εξουσία (27 Ιουλίου 1864 - 2 Μαρτίου 1865).

Το 1865, παραιτήθηκε από την πολιτική ζωή του τόπου και αποσύρθηκε στο σπίτι του στην Κυψέλη όπου ασχολείται συστηματικά πλέον με τον κήπο του.

Τέλος στις 26 Μαΐου 1877, μετά το ξέσπασμα του Ρωσοτουρκικού πολέμου, ανέλαβε μετά από παλλαϊκή απαίτηση, την προεδρία της Οικουμενικής Κυβέρνησης προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι ενδεχόμενες συνέπειες που ο πόλεμος αυτός θα έφερνε στη χώρα. Δυστυχώς όμως, η πρωθυπουργία του ήταν πολύ σύντομη, αφού στις 2 Σεπτεμβρίου, προσβλήθηκε από ημipληγία, έπαθε ανακοπή καρδιάς και πέθανε στο σπίτι του, όντας εν ενεργεία πρωθυπουργός. Ο «ναύαρχος» όπως τον αποκαλούσε ο κόσμος, κηδεύτηκε με μεγαλοπρέπεια και θάφτηκε στο Α' Νεκροταφείο.

ΠΟΙΗΤΕΣ ΠΟΥ ΕΓΡΑΨΑΝ ΠΟΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΑΝΑΡΗ

Ο Κωνσταντίνος Κανάρης δεν υπήρξε μόνο εθνικός ήρωας, αλλά και σύμβολο ποιητικής έμπνευσης για Έλληνες και ξένους λογοτέχνες του 19ου αιώνα.

α. Έλληνες ποιητές

1. Διονύσιος Σολωμός (1798–1857)

Ο Σολωμός εξύμνησε την αυτοθυσία των πυρπολητών — και ιδιαίτερα του Κανάρη — στο ποίημα «Εις τον θάνατον του Λορδ Μπάϋρον», όπου γίνεται αναφορά στους Έλληνες που αγωνίζονται στη θάλασσα.

2. Αριστοτέλης Βαλαωρίτης (1824–1879)

Έγραψε το ποίημα «Κανάρης» (1859), ίσως το πιο γνωστό έργο αφιερωμένο στον ήρωα. Πρόκειται για μεγαλοπρεπές επικό ποίημα, που παρουσιάζει τον Κανάρη λίγο πριν από την επίθεση με το πυρπολικό του, εμποτισμένο με ρομαντικό πατριωτισμό και ηρωική έξαρση.

3. Ανδρέας Κάλβος (1792–1869)

Στις «Ωδές» του, κυρίως στην «Εις Σάμον» και στην «Εις τον Ιερών Λόχον», εξυμνεί τους θαλασσινούς αγώνες και τη θυσία των Ελλήνων ναυμάχων με έμμεση αναφορά στον Κανάρη, πρότυπο της ναυτικής ανδρείας.

4. Κωστής Παλαμάς (1859–1943)

Ο Παλαμάς τον αναφέρει συμβολικά στο ποίημα «Οι Λόγοι του Πολεμιστή» και *Πεζοί δρόμοι* (1928), όπου ο Κανάρης γίνεται σύμβολο του ελληνικού ηρωισμού και της λαϊκής δύναμης.

β. Ξένοι ποιητές

1. Βίκτωρ Ουγκό (Victor Hugo, 1802–1885)

Στη συλλογή *Les Orientales* (1829) περιλαμβάνεται το ποίημα «Canaris», ένα από τα πιο συγκλονιστικά ποιήματα για τον Έλληνα ήρωα. Ο Ουγκό παρουσιάζει τον Κανάρη τη νύχτα που προσεγγίζει με το πυρπολικό του τη ναυαρχίδα των Τούρκων στη Χίο (1822), με ύφος επικό και δραματικό, αναδεικνύοντας τη φιλελληνική έξαρση της εποχής.

2. Αλφρέ ντε Βινύ (Alfred de Vigny, 1797–1863)

Εμπνεύστηκε από τις ναυμαχίες και αναφέρεται στον Κανάρη ως παράδειγμα ρομαντικού ήρωα που θυσιάζεται για την ελευθερία.

3. Περσι Μπυς Σέλλεϋ (Percy Bysshe Shelley, 1792–1822)

Αν και δεν αναφέρει ονομαστικά τον Κανάρη, στο ποίημα «Hellas» (1822) εξυμνεί τους ήρωες της ελληνικής θάλασσας, και οι κριτικοί θεωρούν ότι το ποίημα γράφτηκε υπό το άμεσο κύμα ενθουσιασμού από το κατόρθωμα του Κανάρη στη Χίο.

ΟΙ ΚΑΤΟΙΚΙΕΣ ΤΟΥ ΚΑΝΑΡΗ ΚΑΙ ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΤΟΥ

α. Στα Ψαρά

Στη γενέτειρα του Κανάρη, δεν υπάρχει «σπίτι του Κανάρη» σαν ένα πλήρως σωζόμενο ή διατηρημένο σπίτι για επίσκεψη, όπως π.χ. ένα μουσείο/παραδοσιακό σπίτι, το οποίο να μπορεί κάποιος να

περιηγηθεί. Υπάρχει όμως η περιοχή που βρισκόταν η οικία του ως «ιστορική θέση». Δεν σώθηκε λοιπόν το αυθεντικό σπίτι του, γιατί οι βάρβαροι τούρκοι το κατέστρεψαν το 1824 και γιατί ο χρόνος εξαφάνισε τα ερείπια. Συγκεκριμένα στο περιφραγμένο κομμάτι του οικοπέδο με τη προτομή του

Κανάρη, ήταν το σπίτι που γεννήθηκε και μεγάλωσε.

Στη περιοχή αυτή, ο δήμος Ψαρών έχει κάνει έργα ανάπλασης του χώρου και έχει δημιουργηθεί ένας υπαίθριος πολιτιστικός χώρος, ο «Κήπος Κανάρη».

ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΤΟΥ ΥΠΑΙΘΡΙΟΥ ΧΩΡΟΥ ΤΗΣ ΟΙΚΙΑΣ ΤΟΥ Κ. ΚΑΝΑΡΗ (ΚΗΠΟΣ ΚΑΝΑΡΗ) ΚΑΙ ΤΗΣ ΓΕΙΤΝΙΑΖΟΥΣΑΣ ΣΕ ΑΥΤΟΝ ΠΕΡΙΟΧΗΣ

ΦΩΤΟΡΕΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΕΙΣ

ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΕΝΤΟΣ ΠΕΡΙΒΟΛΟΥ. – ΛΗΨΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΒΟΡΕΙΑ ΠΛΕΥΡΑ, ΒΛΕΠΟΝΤΑΣ ΤΟΝ ΝΟΤΟ.

Ανάπλαση – Εξωραϊσμός "Κήπου Κανάρη" και περιβάλλοντα χώρου.

β. Το σπίτι που έζησε στην Αίγινα

Σύμφωνα με πληροφορίες της Γωγώς Κουλικούρδη, το σπίτι ανήκε αρχικά στην οικογένεια Καλούδη, στη συνέχεια πέρασε στον ειρηνοδίκη Ντουρντούμα, μετά στον Χάνο και τέλος τον Αντώνη Λυκούρη, ο οποίος το κληροδότησε στην κόρη και στον γαμπρό του Σπ. Παπαγεωργίου. Το σπίτι αυτό φέρεται ότι χτίστηκε το 1817 από τον Γιώργη Ηρειώτη (ή Κοντογιώργη).

Το διώροφο κεραμοσκέπαστο νεοκλασικό κτήριο στο οποίο έμεινε ο Κωνσταντίνος Κανάρης και η οικογένειά του από το 1823 μέχρι το 1831

Το σπίτι, γνωστό σήμερα ως **οικία Κανάρη**, χαρακτηρίστηκε ως έργο τέχνης και ως ιστορικό κτήριο με την υπουργική απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού και Επιστημών, που δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ 967/Β/26-9-1980 και σήμερα ανήκει στην οικογένεια Α Λυκούρη.

Η οικία του Κων. Κανάρη στην ομώνυμη οδό της πόλης της Αίγινας είναι, όπως η απόφαση αναφέρει, ένα ενδιαφέρον κεραμοσκέπαστο νεοκλασικό κτήριο με λιτές όψεις και αξιόλογα επί μέρους μορφολογικά στοιχεία, όπως είναι οι παραστάδες στις γωνίες του κτηρίου, τα πλαίσια στα παράθυρα, το ξύλινο δαντελωτό κόσμημα κάτω από το γείσο της στέγης, η τζαμαρία στην οποία οδηγεί η πέτρινη σκάλα ανόδου στον όροφο. Το κτήριο αναδεικνύεται από τον κήπο που το περιβάλλει.

Επίσης, σύμφωνα με την περιγραφή στο κτηματολόγιο, πρόκειται για διώροφο κεραμοσκεπές νεοκλασικό κτήριο με λιτές όψεις. Η πιο ενδιαφέρουσα όψη του κτιρίου βλέπει προς τον μικρό κήπο με τον χαρακτηριστικό φοίνικα. Στην όψη αυτή υπάρχει πέτρινη σκάλα που οδηγεί στον όροφο. Η είσοδος του ορόφου με τις μεγάλες τζαμαρίες της προβάλλει μπροστά από το υπόλοιπο κτήριο στηριγμένη σε μια καμάρα, κάτω από την οποία είναι η είσοδος προς το ισόγειο. Ενδιαφέρον είναι το ξύλινο δαντελωτό κόσμημα κάτω από το γείσο της στέγης. Η κατάσταση διατήρησης του κτιρίου είναι καλή.

Για το κτήριο αυτό έχουμε από την εποχή εκείνη, την περιγραφή του ναυάρχου Κόχραν (Cochrane) που την αναφέρει η κ. Κουλικούρδη στο έργο της Αίγινα ΙΙΙ:

«το σπίτι είναι ένα μικρό ξύλινο περίπου δώδεκα ποδιών, τετράγωνο με 3- 4 δωμάτια. Το δωμάτιο της υποδοχής έπιανε σχεδόν το μισό χώρο επειδή ο Κανάρης είχε πολλούς επισκέπτες. Το σπίτι είναι δίπατο, με μεγάλο μπαλκόνι, κλειστό, σκεπασμένο με κεραμίδια και διακοσμημένο με ξύλινο ανάγλυφο κυμάτιο. Κάτω από το μπαλκόνι, μια βαθιά καμάρα καλύπτει την είσοδο στο ισόγειο».

Για τη περιγραφή αυτή να αναφέρουμε πως το σπίτι δεν είναι ξύλινο αλλά κτιστό με μεγάλο ξύλινο μπαλκόνι. Ίσως αυτό με τις ξυλοδεσιές, να έδιδε αυτή την εντύπωση που αποκόμισε ο ναύαρχος.

Οι περιηγητές που κατά καιρούς επισκέφτηκαν το σπίτι αυτό στην Αίγινα αναφέρουν: «Στο δωμάτιο υποδοχής ήταν στρωμένο ένα χαλί. Στον τοίχο κρεμόταν το τουφέκι του. Τα όπλα και το θάρρος ήταν τα μόνα όπλα του Κανάρη». Περιγράφουν ακόμη και τον χαρακτήρα του Κανάρη και δίνουν εικόνες από την εξωτερική του εμφάνιση.

Προσωπογραφίες Κωνσταντίου και Δεσποινίδως. Κανάρη σε μεγάλη ηλικία

Ο ναύαρχος Κωνσταντίνος Κανάρης, ελαιογραφία του Ν. Κεσσανλή στο Εθνικό Ιστορικό Μουσείο, Αριθμός Ταυτότητας : 8946

Η Δεσποινιώ με Ψαριανή φορεσιά, ελαιογραφία του Ν. Κεσσανλή στο Εθνικό Ιστορικό Μουσείο . Αριθμός Ταυτότητας 8945)

Ο Κανάρης έγραφαν ντυνόταν πάντα «φράγκικα» και η γυναίκα του «Ψαριανά». Δίνουν πλήρη περιγραφή για τις φορεσιές των Ψαριανών, αναφέρουν το λιτό τρόπο ζωής τους και θαυμάζουν τη θέληση για τη διατήρηση των ελληνικών παραδόσεων και του ελληνικού τρόπου ζωής, από όλους τους Ψαριανούς. Επαινούν τον χαρακτήρα του ναυμάχου, τη μετριοφροσύνη που τον χαρακτήριζε καθώς και της αγάπης που είχε για τους συμπατριώτες του και το τόπο του.

Επίσης περιγράφουν πάλι με θαυμασμό, την ομορφιά και το χαρακτήρα τη γυναίκας του, της «Δεσποινίδως» και αναφέρονται στην αγάπη και θαυμασμό που είχαν στον Κανάρη, όλοι οι Ψαριανοί, οι Αιγινήτες και οι ξένοι.

Ο Ρώσος συγγραφέας Konstantin Bazili μας περιγράφει στο δέκατο κεφάλαιο του βιβλίου του «Ένας Ρώσος στην Ελλάδα του Καποδίστρια - Το Αρχιπέλαγος και η Ελλάδα στα 1830-1831», τους Ψαριανούς πρόσφυγες στην Αίγινα, τα ήθη και έθιμα τους και τη συνάντηση που είχε με την Δεσποινιώ Κανάρη. Αναφέρει χαρακτηριστικά: *εκτιμώ την αφοσίωση των Ψαριανών και των γυναικών τους σε όλα τα δικά τους, τα πατροπαράδοτα. Είναι περήφανοι για τις παραδόσεις τους και ποτέ δεν απαρνήθηκαν την ενδυμασία τους. Ενώ είναι διασκορπισμένοι μέσα σε διάφορες ελληνικές φυλές, αυτό που πιο πολύ απ' όλα φοβούνται είναι μήπως χαθούν ανάμεσά τους.*

Για να εκτιμήσετε την ομορφιά της ενδυμασίας της Ψαριανής θα έπρεπε να δείτε τη γυναικά του ήρωα Κανάρη, η οποία εκφράζει τον τύπο της ιωνικής χάρης. Μας υποδέχτηκε καθισμένη ανάμεσα στους συγγενείς και τα παιδιά της. Προικισμένη από την φύση της με εξυπνάδα και χαριτωμένη συμπεριφορά, απαντούσε με άνεση στα συγχαρητήρια για τον άντρα της, που εκείνη την ώρα απουσίαζε στην υπηρεσία του. Χαιρόταν που τώρα πια ο σύζυγος της δεν θα είναι αναγκασμένος να πλησιάσει με την φλεγόμενη θρυαλλίδα του το πλοίο με τα εκατό κανόνια ούτε θα περνάει η ίδια τις νύχτες χύνοντας δάκρυα μπροστά στην εικόνα της Παναγιάς.

Αλλά τι φλογερός πατριωτισμός έπνεε στα λόγια αυτής της Ψαριανής, τι δυνατή ψυχή έλαμπε στις σεμνές της διηγήσεις, με τι πάθος μιλούσε για την πατρίδα αλλά και την καταστροφή της! Είναι άξια να έχει σύζυγο τον Κανάρη. Η φλόγα του πατριωτισμού πάντοτε είναι γοητευτική, αλλά η λάμψη της φαίνεται ακόμα πιο καθαρή όταν καίγεται στην καρδιά της γυναίκας, σαν στον βωμό τον αφιερωμένο στην ομορφιά και την αρετή.

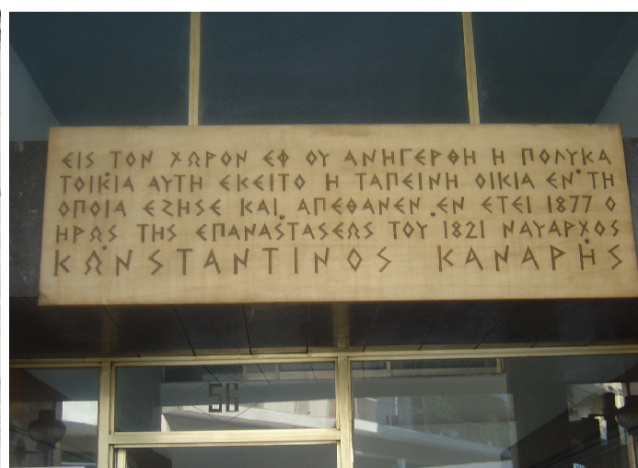
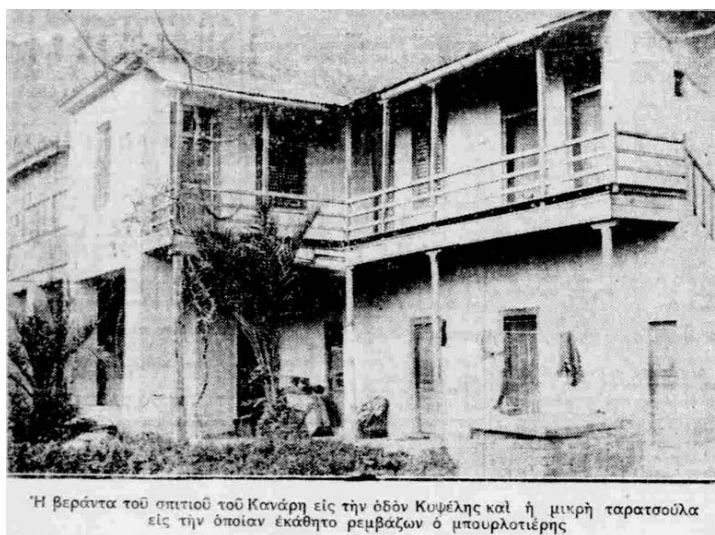
Στο σπίτι λοιπόν αυτό έμεινε ο Κανάρης και η οικογένεια του μέχρι το Σεπτέμβριο του 1831, αφού αμέσως μετά τη δολοφονία του Καποδίστρια, αυτός παραιτήθηκε από το Ναυτικό και μετακόμισε στην Ερμούπολη της Σύρου, όπου έζησε μόνο λίγους μήνες. Το καλοκαίρι του 1834, η οικογένεια Κανάρη εγκαταστάθηκε σε ιδιόκτητη πλέον κατοικία στην Κυψέλη των Αθηνών.

Η κατάσταση της οικίας αυτής σήμερα είναι απογοητευτική. Η εγκατάλειψη και ο χρόνος, αφήνουν κάθε μέρα τα σημάδια τους και αν δεν γίνουν εργασίες επισκευής και συντήρησης, σύντομα θα καταρρεύσει. Ακόμη και η μαρμάρινη πλάκα που υπάρχει εντοιχισμένη στον εξωτερικό τοίχο του σπιτιού δεν διαβάζεται, έχει ξεβάψει.

γ. Για το σπίτι που έζησε στην Ερμούπολη Σύρου δεν έχουν διασωθεί στοιχεία.

δ. Το σπίτι στη Κυψέλη της Αθήνας

Ο Κανάρης έζησε στη μονοκατοικία που αγόρασε στην οδό Κυψέλης 56, από το 1833 μέχρι το τέλος της ζωής του. Επρόκειτο για μια απλή διώροφη κατοικία με ένα μικρό κήπο που είχε μερικά δένδρα για ομορφιά και σκιά, ήταν πεύκα και ένα κυπαρίσσι, που τα είχε φυτέψει ο ίδιος. Αγαπούσε πολύ τη κηπουρική και διατηρούσε πάντα λαχανόκηπο, είχε επίσης ένα περιβόλι και ένα κοτέτσι, που τα περιποιόταν όλα ο ίδιος.

Η μαρμάρινη πλάκα στην είσοδο της πολυκατοικίας που χτίστηκε στη θέση του σπιτιού του Κων. Κανάρη

Στην αυλή του σπιτιού αυτού, έχτισε γύρω στο 1873 το μικρό εκκλησάκι των Αγίων Αποστόλων που σώζεται μέχρι και σήμερα, απόδειξη της πίστης του στα Χριστιανικά ιδεώδη και που αποτελούσε το λιμάνι του κάθε φορά που η ζωή του φουρτούνιαζε. Το στασίδι που καθόταν, είναι κλεισμένο με αλυσίδα και κανείς δεν έχει καθίσει σ' αυτό από τότε που πέθανε.

Το σπίτι αυτό μετά τον θάνατο του ήρωα αγωνιστή, ακολούθησε τη μοίρα πολλών άλλων σπιτιών. Εγκαταλείφθηκε και έμεινε ακατοίκητο, μέχρι το 1967 που κατεδαφίστηκε και στη θέση του κατασκευάστηκε μια επτάώροφη πολυκατοικία. Ήταν μεγάλο λάθος που το σπίτι δεν έγινε ένα ναυτικό μουσείο στην καρδιά της Αθήνας. Δεν κατεδαφίστηκε όμως το εκκλησάκι των Αγίων Αποστόλων.

Το πολεμικό ναυτικό, που αργά πληροφορήθηκε την ασέβεια, φρόντισε για την τοποθέτηση στην είσοδο της πολυκατοικίας μιας μαρμάρινης πλάκας που ενημερώνει ότι «εκεί έζησε και απεβίωσε ... ο ήρωας της Επανάστασης του 1821 Ναύαρχος Κωνσταντίνος Κανάρης» και την ανακαίνιση του ναού.

Ο Δήμος Αθηναίων προς τιμή του ναύαρχου Κανάρη μετονόμασε την πλατεία Κυψέλης σε «πλατεία Κανάρη» και τοποθέτησε εκεί τον ανδριάντα του Κανάρη που φιλοτεχνήθηκε το 1876 από τον γλύπτη

Λάζαρο Φυτάλη (1831 - 1909) στον οποίο απεικονίζεται ο Κανάρης με νησιώτικη φορεσιά και με το δαυλό στο δεξί χέρι.

Αριστερά ο ανδριάντας του Κων. Κανάρη στη πλατεία Κυψέλης και κάτω το εκκλησάκι των Αγίων Αποστόλων που έχτισε στο κήπο του σπιτιού του.

ε. Η τελευταία κατοικία του Κανάρη

Ο Κανάρης, όντας εν ενεργεία πρωθυπουργός, πέθανε στις 2 Σεπτεμβρίου 1877 από ανακοπή καρδιάς και ο τάφος του είναι δίπλα στην είσοδο του Α' Νεκροταφείου Αθηνών.

Ο τάφος του Κωνσταντίνου Κανάρη στο Α' Νεκροταφείο Αθηνών και η μαρμάρινη λάρνακα με τη λήκυθο που περιέχει την καρδιά του στο Εθνικό Ιστορικό Μουσείο

Ο Κανάρης, πριν πεθάνει, είχε πει πως το μόνο που έχει να δώσει στο ελληνικό έθνος είναι η καρδιά του και γι' αυτό ο γιατρός του, ο Ιωάννης Ζωχίος, την αφαίρεσε από τη σορό του, την τοποθέτησε σε ασημένια λήκυθο που τοποθετήθηκε σε μια μαρμάρινη λάρνακα, που φιλοτέχνησε ο γλύπτης Θωμάς Θωμόπουλος και από το Νοέμβριο του 1929 εκτίθεται στο Εθνικό Ιστορικό Μουσείο στην παλιά Βουλή. Στο επάνω μέρος της λάρνακας είναι το άγαλμα της Νίκης και στις πλευρές της είναι χαραγμένα με

χρυσά γράμματα τα ονόματα της Χίου και των Ψαρών, του Τσεσμέ και της Αλεξάνδρειας, οι τόποι που μεγαλούργησε ο ένδοξος ναυμάχος.

Το 1933, η καρδιά του «μπουρλοτιέρη» Κανάρη, μέσα στην ασημένια λήκυθό που είναι χαραγμένη η φράση «Χαίρε καρδιά ναυάρχου Κανάρη», μεταφέρθηκε στο Εθνικό Ιστορικό Μουσείο Αθηνών αποτελώντας σύμβολο των αγώνων για την ελευθερία και ανεξαρτησία της χώρας.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Ο Κωνσταντίνος Κανάρης, κέρδισε από τις πρώτες μέρες της επανάστασης την εκτίμηση των συναγωνιστών του και τον θαυμασμό όλου του δυτικού κόσμου. Διακρίνονταν από ειλικρίνεια, σωφροσύνη, πατριωτισμό, ταπεινότητα και πολιτική εντιμότητα. Απέφυγε, όσο ήταν δυνατόν, να λάβει μέρος στους εμφύλιους αλληλοσπαραγμούς, διχόνοιες πολιτικών και στρατιωτικών και πρότασσε πάντα το καλό της πατρίδας. Μαχόταν για το δίκαιο και σωστό και υποστήριξε τον Καποδίστρια στο έργο της δημιουργίας του νέου ανεξάρτητου ελληνικού κράτους.

Ο Κωνσταντίνος Κανάρης συμμετείχε σε 4 Εθνοσυνελεύσεις, έλαβε μέρος σε 3 ναυμαχίες (Πάτρας-Σάμου ή Μυκάλης και Γέροντα) και διεξήγαγε 12 πυρπολήσεις εχθρικών πλοίων. Με λίγα λόγια «το έλεγε η καρδιά του» που διατηρείται με ευλάβεια και φυλάσσεται στο ιστορικό και Εθνικό Μουσείο.

Η πολεμική δράση του πυρπολητή Κωνσταντίνου Κανάρη		
Ο Κωνσταντίνος Κανάρης δεν διέθετε ποτέ δικό του στόλο. Ήταν «πυρπολητής» δηλαδή ναυτικός που χρησιμοποιούσε πυρπολικά (μπουρλότα) τα οποία ήταν ειδικά κατασκευασμένα και εξοπλισμένα πλοία. Μεταξύ 1821–1827, έλαβε μέρος σε τουλάχιστον 12 επιβεβαιωμένες επιχειρήσεις επίθεσης με πυρπολικό. Διετέλεσε Κυβερνήτης στη Φρεγάτα "ΕΛΛΑΣ" με 64 κανόνια, που ήταν η πρώτη και μοναδική φρεγάτα του στόλου της Νεότερης Ελλάδας.		
Χρονολογία	Στόχος/επιχείρηση	Αποτέλεσμα
6/7 Ιουνίου 1822	Τουρκική ναυαρχίδα του Καρα-Αλή στη Χίο	Επιτυχημένη πυρπόληση
29 Οκτωβρίου 1822	«Ρίαλα-Γεμισί» ανατολικά Τενέδου	Επιτυχημένη πυρπόληση
10 Σεπτεμβρίου 1823	2 φρεγάτες στον Πατραϊκό	Επιτυχημένη πυρπόληση
20 Οκτωβρίου 1823	Τουρκικά πλοία στην Αγ. Μαρίνα του Νότιου Ευβοϊκού	Επιτυχημένη πυρπόληση
17 Αυγούστου 1824	Οθωμανικός στόλος, Ναυμαχία της Μυκάλης (Σάμου).	Επιτυχημένη πυρπόληση
29 Αυγούστου 1824	Ναυμαχία στο Γέροντα (μεταξύ Κω-Λέρου)	Επιτυχημένη πυρπόληση
23 Σεπτεμβρίου 1824	Επίθεση σε τουρκική κορβέτα στη Μυτιλήνη	Επιτυχημένη πυρπόληση
Απρίλιος 1825	Επίθεση στον Αιγυπτιακό στόλο στο Ναβαρίνο	Ανεπιτυχής πυρπόληση
29 Ιουλίου 1825	Επίθεση στον εχθρικό στόλο στην Αλεξάνδρεια	Ανεπιτυχής λόγω ανέμου
Ιανουάριος 1826	Επίθεση στον στόλο αποκλεισμού του Μεσολογγίου	Επιτυχημένη πυρπόληση
16 Ιουλίου 1826	Επίθεση στο Καρλόβασι, απόβαση στη Σάμο	Ανεπιτυχής πυρπόληση
Σεπτέμβριος 1827	Επίθεση στον εχθρικό στόλο στην Αλεξάνδρεια	Ανεπιτυχής πυρπόληση

Ο Κανάρης, εκτός από σπουδαίος ναυτικός, μπουρλοτιέρης και ναυμάχος, ασχολήθηκε ενεργά με την πολιτική, αναλαμβάνοντας ηγετικό ρόλο στη πολιτική σκηνή της χώρας. Τέσσερις φορές διετέλεσε υπουργός ναυτικών και πέντε φορές ανέλαβε το αξίωμα του πρωθυπουργού της Ελλάδας.

Ο Κανάρης πέθανε φτωχός μεν, αλλά αξιοπρεπής και ήρωας. Το 1861 είχε αρνηθεί τη σύνταξη που του χορηγήθηκε από την φτωχή Ελληνική κυβέρνηση ενώ το πρώτο σπίτι που αγόρασε ήταν αυτό στην Κυψέλη. Με τα προσόντα του, την ανδρεία και τιμότητα, κατάφερε να γράψει με χρυσά γράμματα, το όνομα του στην ιστορία και να υμνηθεί από Έλληνες και ξένους ποιητές.

Ο Κανάρης ξεριζώθηκε από την γενέτειρά του, που δεν ξέχασε ποτέ, και έζησε **έξι (6)** από τα πιο δοξασμένα χρόνια της ζωής του στην Αίγινα, στο νησί που αυτός και η οικογένειά του, αισθανόταν ασφάλεια και γαλήνη.

Προς τιμή του στην Αθήνα, στη πλατεία Κυψέλης, όπου βρίσκονταν η ιδιόκτητη οικία του, ονομάστηκε πλατεία Κανάρη και στο Πολεμικό Ναυτικό, υπάρχει πάντα ένα πλοίο με το όνομά του, για να θυμίζει σε όλους τι προσέφερε ο ήρωας μας Κωνσταντίνος Κανάρης.

Όμως, στην Αίγινα τίποτε δεν υπάρχει που να θυμίζει τον ήρωα στα χρόνια που αυτός μεγαλούργησε. Μόνο το ερειπωμένο σπίτι που έζησε, αντιστέκεται εγκαταλελειμμένο στον χρόνο, για να επιβεβαιώνει τους στίχους του Βίκτωρα Ουγκώ: **«Κανάρη μου! Κανάρη μου! Σ' έχουμε λησμονήσει! Καθώς απ' τους ηρωισμούς χρόνος έχει κυλήσει»**.

Από τα 4 σπίτια στα οποία έζησε ο Κωνσταντίνος Κανάρης δεν διασώθηκε κανένα παρά το σπίτι που του είχε διατεθεί στην Αίγινα και το οποίο είναι σε πολύ άσχημη κατάσταση αλλά όχι μη αναστρέψιμη.

Η Αίγινα έχει μεγάλη ναυτική ιστορία αλλά δεν έχει κανένα μουσείο που να την δείχνει στους Έλληνες και στον κόσμο όλο.

Όσο υπάρχουν ακόμη απόγονοι «σφουγγαράδων», «ναυτικών» και φιλοπάτριδων πολιτών στην Αίγινα, επιβάλλεται να δημιουργηθεί ένα μουσείο Ναυτικής παράδοσης, όπως υπάρχει σε άλλα νησιά. Τα περισσότερα από τα ναυτικά αυτά μουσεία, δεν είναι μεγάλα. Μικρά είναι που στεγάστηκαν κυρίως σε διατηρητέα κτίρια των περιοχών τους, σε παλιά δημοτικά σχολεία ή κρατικά κτήρια και το κυριότερο τα περισσότερα χρηματοδοτήθηκαν από προγράμματα ΕΣΠΑ. Ο κατάλληλος χώρος για ένα τέτοιο μουσείο υπάρχει στην Αίγινα και είναι το σπίτι που ο Κανάρης και η οικογένειά του έζησαν τις πιο λαμπρές σελίδες της ιστορίας του τόπου και που ο διάσημος πυρπολητής επέστρεφε για να ξεκουραστεί μετά από κάθε κατόρθωμά του. Το μόνο που χρειάζεται είναι να βρεθεί ο «κάποιος» που νοιάζεται για το νησί και τον πολιτισμό του, κάποιος με όρεξη, κέφι και μεράκι που θα δημιουργήσει το «Μουσείο Ναυτικής Παράδοσης Αίγινας», κάτι που λείπει από το νησί.

Πηγές- Βιβλιογραφία

Αδαμοπούλου – Παύλου Κωνσταντίνα, *Κωνσταντίνος Κανάρης*, περιοδικό ΙΣΤΟΡΙΚΑ, τεύχος 178, Ελευθεροτυπία, Αθήνα, 2003.

Βάρφη Κωστή, *Το Ελληνικό Ναυτικό κατά την Καποδιστριακή περίοδο*, Σύλλογος προς διάδοση ωφελήμων βιβλίων, Αθήνα, 1994

Βασιλάτος Νίκος, *Τα Πυρπολικά*, περιοδικό ΙΣΤΟΡΙΚΑ, τεύχος 178, Ελευθεροτυπία, Αθήνα, 2003

Γιακουμάκης Δημήτρης, *Κωνσταντίνος Κανάρης. Από τη θαλασσινή δράση στη γοητεία του θρύλου*, περιοδικό «Ναυτική Επιθεώρηση», τεύχος 492, σελίδες 157-163, ΥΙΝ, Αθήνα, 1995

Κεφαλληνιάδης Νίκος, *Η πειρατεία στο Αιγαίο στα 1700-1821*, περιοδικό ΙΣΤΟΡΙΚΑ, τεύχος 290, 2005, Αθήνα, Ελευθεροτυπία.

Κουλικούρδη Γεωργία, ΑΙΓΙΝΑ ΙΙΙ, εκδόσεις Πέτρα, Αθήνα, 2006

Λισμάνης Δημήτρης, *Κωνσταντίνος Κανάρης, ο μεγάλος Έλληνας. 193η Επέτειος της Ελληνικής Επανάστασης. Αφιέρωμα*, περιοδικό «Ναυτική Επιθεώρηση», τεύχος 587, ΥΙΝ, Αθήνα, 2014

Πρασά Αννίτα, *Καποδίστριας και Μιαούλης*, περιοδικό ΙΣΤΟΡΙΚΑ, τεύχος 290, Ελευθεροτυπία, Αθήνα, 2005

Σίμψας Μάριος, *Το Ναυτικό στην ιστορία των Ελλήνων*, έκδοση ΓΕΝ, Αθήνα, 1982

Τρικούπης Σπύρος, *Ιστορία της Ελληνικής επανάστασης*, τόμος Δ, 6 Μαρτίου 2012

Φωτιάδης Δημήτρης, *ΚΑΝΑΡΗΣ*. Ζαχαρόπουλος, Αθήνα, 1988:

Χατζηφώτης, Ι., *Ο Κανάρης κυνηγάει ληστοπειρατές στα νερά του Αγίου Όρους το 1839*, περιοδικό «Εικονογραφημένη Ιστορία», τεύχος 215, ΠΑΠΥΡΟΣ ΠΡΕΣΣ, Αθήνα, 1986

Πηγές διαδικτύου

<https://elinis.gr/o-kanarhis-kai-η-θάλασσα/>

https://www.arxaiologikoktimatologio.gov.gr/el/monuments_info?id=158005&type=Monument&utm

https://www.benaki.org/index.php?Itemid=158&id=3350&lang=el&option=com_content&view=article&utm

<https://www.gutenberg.org/files/39069/39069-h/39069-h.htm>

https://www.ime.gr/chronos/12/en/1821_1833/politiki/index.html

<https://www.myaegina.com/l/poy-na-valete-ta-fyta-sas/>

https://www.wikiwand.com/en/articles/Konstantinos_Kanaris